

RAPPORT

Evaluatie subsidieregeling Fietsersbond

Klant: Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Referentie: BH5551TPRP210316

Status: Definitief/P01.03

Datum: 16 maart 2021

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Laan 1914 no.35
3818 EX AMERSFOORT
Transport & Planning
Trade register number: 56515154

+31 88 348 20 00 **T**
+31 33 463 36 52 **F**
reception.ame-la@nl.rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Evaluatie subsidieregeling Fietsersbond

Referentie: BH5551TPRP210316

Status: P01.03/Definitief

Datum: 16 maart 2021

Projectnaam: Evaluatie subsidieregeling Fietsersbond

Projectnummer: BH5551

Classificatie

Open

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden veelevoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Inhoud

Samenvatting	1
1 Doel en aanpak van de evaluatie	3
1.1 Doel: inzicht in effectiviteit en doeltreffendheid van subsidieregeling Fietsersbond	3
1.2 Onderzoeksvragen	3
1.3 Aanpak evaluatie	4
1.4 Leeswijzer	4
2 Achtergrond Fietsersbond	5
2.1 De Fietsersbond in het kort	5
2.2 Historie van de Fietsersbond	5
2.3 Werkwijze Fietsersbond	6
2.4 Financiering van de activiteiten van de Fietsersbond	7
3 Subsidieregeling	8
3.1 Subsidie vanuit het Rijk	8
3.2 Werkwijze subsidieregeling	9
3.3 Het subsidiebedrag	10
4 Bijdrage activiteiten Fietsersbond aan doelen Tour de Force	11
4.1 Doelen Agenda Fiets en 2 ^e Etappe	11
4.2 Activiteiten Fietsersbond gerelateerd aan Tour de Force-doelen	12
4.2.1 Activiteitenplannen 2017-2019 (in relatie tot Agenda Fiets 2017-2020)	12
4.2.2 Activiteitenplannen 2020-2021 (in relatie tot 2e Etappe – Schaalsprong Fiets)	14
4.2.3 Activiteiten in relatie tot Uitvoeringagenda's Tour de Force	16
4.3 Gesubsidieerde projecten en activiteiten dragen bij aan doelen Tour de Force	17
4.4 Conclusie	18
5 Lokale belangenbehartiging	19
5.1 Effectiviteit Fietsersbond positief beoordeeld	19
5.2 Effectiviteit activiteiten in relatie tot subsidie	21
5.3 Aandachtspunten voor lokale belangenbehartiging	23
5.4 Conclusie lokale belangenbehartiging	24
6 Regionale belangenbehartiging	25
6.1 Effectiviteit Fietsersbond overwegend positief beoordeeld	25
6.2 Effectiviteit activiteiten in relatie tot subsidie	27
6.3 Aandachtspunten voor regionale belangenbehartiging	27

6.4	Conclusie regionale belangenbehartiging	28
7	Landelijke belangenbehartiging	29
7.1	Effectiviteit Fietsersbond positief beoordeeld	29
7.2	Effectiviteit activiteiten in relatie tot subsidie	30
7.3	Aandachtspunten voor landelijke belangenbehartiging	31
7.4	Conclusie landelijke belangenbehartiging	32
8	Conclusie	33
8.1	Gesubsidieerde activiteiten Fietsersbond dragen bij aan doelen Tour de Force	33
8.2	Aandachtspunten voor vervolg subsidie en de Fietsersbond	34

Bijlagen

A1	Aanpak evaluatie
A2	Werkwijze subsidieregeling

Samenvatting

Doel evaluatie: inzicht in effectiviteit en doeltreffendheid van subsidieregeling Fietsersbond

De Fietsersbond behartigt de belangen van fietsers in de besluitvorming van regionale en landelijke overheden, openbaarvervoerbedrijven en marktpartijen. De Fietsersbond ontvangt daarbij een jaarlijkse subsidie vanuit het Rijk voor het uitvoeren van projecten en producten die gericht zijn op deze belangenbehartiging. Randvoorwaarde bij de subsidie is dat de projecten en producten die de Fietsersbond uitvoert bijdragen aan de doelen en activiteiten van de Agenda Fiets 2017-2020 (Tour de Force¹) of eventuele opvolgende Agenda Fiets.

De huidige subsidieregeling loopt af per 1 januari 2022. Met deze einddatum in zicht is in opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat deze evaluatie uitgevoerd, met als doel om inzicht te bieden in de effectiviteit (mate van concreet resultaat) en doeltreffendheid (wijze waarop resultaat tot stand komt) van de subsidieregeling.

Gesubsidieerde activiteiten van Fietsersbond dragen bij aan doelen Tour de Force

Vanuit de subsidieregeling onderneemt de Fietsersbond vele diverse activiteiten om de belangen van de fietser te behartigen. Hierbij richt de Fietsersbond zich onder meer (en niet uitputtend) op:

- lokale lobby, waaronder het gevraagd dan wel ongevraagd adviseren van gemeenten/provincies ter verbetering van bijvoorbeeld fietsinfrastructuur of -voorzieningen;
- beleidsbeïnvloeding op landelijk niveau om het beleid fietsvriendelijk(er) te maken, mede door inbreng van kennis en ervaring in alle werkgroepen van Tour de Force en beïnvloeding van landelijke politiek;
- activiteiten in het kader van onder meer verkeersveiligheid, fietsstimulering en fietseducatie voor kwetsbare doelgroepen.

Uit de evaluatie blijkt dat de projecten en activiteiten die de Fietsersbond financiert vanuit de subsidie gericht zijn op, en positief bijdragen aan de doelen van Tour de Force. Deze passen daarmee goed binnen de randvoorwaarde voor de subsidie. De doelen en activiteiten van de Fietsersbond en Tour de Force sluiten daarbij goed op elkaar aan en versterken elkaar, mede doordat beide in de basis vergelijkbare doelen kennen: ze zetten zich beide in voor de fietser en het bevorderen van het fietsgebruik. Er is daarmee een duidelijke wisselwerking tussen de doelen en activiteiten van de Fietsersbond en Tour de Force.

Belangenbehartiging Fietsersbond effectief en doeltreffend

Uit de evaluatie blijkt dat de effectiviteit van de Fietsersbond op zowel lokaal, regionaal als landelijk niveau positief wordt beoordeeld. De Fietsersbond heeft merkbaar invloed gehad op het realiseren van beleid en maatregelen en agendeert belangrijke onderwerpen op fietsgebied op de ambtelijke en bestuurlijke agenda's. De inhoudelijke kennis en kunde van de Fietsersbond wordt daarbij zeer gewaardeerd, en de vrijwilligers en medewerkers van de Fietsersbond boeken veelvoudig concreet resultaat. Zo ziet de Fietsersbond op lokaal niveau concreet resultaat terug in lokale infrastructuur en fietsvoorzieningen. Op landelijk niveau zijn concrete resultaten van de lobby zichtbaar door bijvoorbeeld het Nationaal Toekomstbeeld Fiets dat momenteel wordt opgesteld, maar ook doordat vragen van de Fietsersbond terugkomen in de Tweede Kamer.

¹ Een brede coalitie van overheden, marktpartijen, maatschappelijke organisaties, kennisinstituten en samenwerkingsverbanden die verantwoordelijk en betrokken zijn bij het fietsbeleid in Nederland en zijn verenigd in Tour de Force (TdF). Vanuit TdF zetten deze partijen zich in om verdere groei van fietsgebruik mogelijk te maken, met als hoofddoel: een groei van het aantal fietskilometers in de periode 2017-2027 met 20%.

De Fietsersbond gaat daarbij naast effectief ook doeltreffend te werk. De lokale samenwerkingen worden gewaardeerd. Vrijwilligers van de lokale Fietsersbond-afdelingen en de lokale beleidsmedewerkers van gemeenten weten elkaar goed te vinden. Op landelijk niveau hebben de beleidsmedewerkers eveneens regelmatig contact met (het Landelijk bureau van) de Fietsersbond en zijn daarover (zeer) tevreden. De Fietsersbond zit daarbij veelal constructief aan diverse gesprekstafels. Op regionaal niveau lijkt de Fietsersbond minder doeltreffend. Mede door een sterk wisselende organisatiegraad en afhankelijkheid van individuen verschilt de kwaliteit en tevredenheid van de regionale samenwerking (en bijbehorende resultaten) sterk per regio.

Versterking leden en organisatie Fietsersbond wenselijk voor lokale/regionale behartiging

Vanuit de evaluatie zijn ten aanzien van de lokale en regionale organisatie van de Fietsersbond en de belangenbehartiging de volgende aandachtspunten meegegeven:

- De kwaliteit van de lokale belangbehartiging en adviezen, en het zwaartepunt van de lokale thematiek, is sterk afhankelijk van de expertise, houding en werkwijze van de lokale vrijwilliger(s). Versterking van de (vaardigheden van) de lokale vrijwilligers is daarbij wenselijk.
- De verouderde samenstelling van het vrijwilligersbestand is een veel genoemd aandachtspunt (of zelfs “risico”) in de evaluatie. Zowel het werven van nieuwe leden als het verjongen van het ledenbestand wordt daarom als belangrijk aandachtspunt én als kans gezien om de positionering, het imago en de toekomstbestendigheid van de Fietsersbond te versterken.
- Met de toenemende aandacht voor het regionaal fietsbeleid is versterking van de regionale organisatie en samenwerking van de Fietsersbond wenselijk.

Continuïteit en toekomstbestendigheid als aandachtspunt voor landelijke organisatie Fietsersbond

Voor de landelijke organisatie en belangenbehartiging is aandacht gewenst voor de continuïteit van het takenpakket en toekomstbestendigheid van de Fietsersbond:

- De werkzaamheden van de Fietsersbond op landelijk niveau zijn mede afhankelijk van de beschikbare capaciteit en middelen. Het landelijk bureau is daarbij een relatief kleine organisatie, waarmee de continuïteit van (taken uit) het werkpakket van de Fietsersbond soms kwetsbaar is. Verdere versterking van het team, onderlinge achtervang en spreiding van taken kunnen daarbij helpen om de continuïteit van werkzaamheden te borgen.
- In een dynamisch werkveld is het van belang dat de Fietsersbond met ontwikkelingen kan meebewegen. Net als de verjonging van het ledenbestand worden verdere professionalisering van de vrijwilligers en/of commercialisering van de organisatie daarbij in de evaluatie als mogelijke opties genoemd als bijdrage aan de toekomstbestendigheid van de Fietsersbond.

Verantwoording en indexatie aandachtspunten met betrekking tot de subsidieregeling

In de evaluatie zijn de volgende aandachtspunten benoemd ten aanzien van de subsidieregeling:

- Het activiteitenplan van de Fietsersbond ten behoeve van de subsidieaanvraag vraagt om een koppeling van producten en activiteiten aan oplevermomenten en de doelen van Tour de Force, dit is echter lastig omdat deze activiteiten in de praktijk vaak een continu proces zijn. Daarmee bestaat een spanningsveld tussen enerzijds SMART-geformuleerde activiteiten (met bijbehorende oplevermomenten) en anderzijds ruimte voor adaptiviteit (meebewegen in een dynamisch werkveld). Voor een eventuele volgende subsidie vraagt dit opnieuw om een bewuste afweging.
- De Fietsersbond geeft aan dat het opstellen van de activiteitenplannen en het vier keer per jaar verantwoorden van de voortgang buiten verhouding veel tijd kost. Dit zou ten koste gaan van de beschikbare tijd voor de projecten en activiteiten, en daarmee de bijdrage aan de doelen van Tour de Force. Ook het regelen van de indexatie van de kosten van de ingezette uren (het forfaitair uurtarief) is een aandachtspunt voor een eventuele vervolgsubsidie.

1 Doel en aanpak van de evaluatie

1.1 Doel: inzicht in effectiviteit en doeltreffendheid van subsidieregeling Fietsersbond

De Fietsersbond behartigt de belangen van fietsers in de besluitvorming van regionale en landelijke overheden, openbaarvervoerbedrijven en marktpartijen. De Fietsersbond ontvangt een jaarlijkse subsidie voor het uitvoeren van projecten en producten die gericht zijn op deze belangenbehartiging. Een randvoorwaarde bij deze subsidie is dat de projecten en producten die de Fietsersbond uitvoert bijdragen aan de doelen en activiteiten van de Agenda Fiets 2017-2020 (Tour de Force) of eventuele opvolgende Agenda Fiets. De huidige subsidieregeling geldt vanaf 2017 en loopt af per 1 januari 2022.

Eind 2020 is deze subsidieregeling van de Fietsersbond uitgebreid geëvalueerd. Deze evaluatie heeft als doel om inzicht te bieden in de effectiviteit en doeltreffendheid van de subsidieregeling: in hoeverre hebben de gesubsidieerde activiteiten tot concrete resultaten geleid en op welke wijze zijn deze resultaten behaald? Hoe draagt de subsidieregeling bij aan de doelen van Tour de Force, en welke lessen zijn er voor het vervolg en eventuele continuering van de subsidie(regeling)? Deze evaluatie richt zich daarbij in de basis op de periode 2017-2020.

De doelen in de Agenda Fiets 2017-2020 en de Tweede etappe – Schaalsprong Fiets zullen vanaf hier in de rapportage ook wel worden benoemd als “de Tour de Force doelen”. Hiermee refereren we expliciet niet aan de doelen van Tour de Force als netwerkorganisatie (die breder zijn dan de doelen uit bovengenoemde agenda’s).

1.2 Onderzoeksvragen

De vraag die in dit onderzoek centraal staat, is *in welke mate leveren de gesubsidieerde projecten en activiteiten een toegevoegde waarde aan de belangenbehartiging voor de fietser en de doelen en activiteiten van de Agenda Fiets 2017-2020 (of een eventuele opvolger)?* Hierbij worden drie onderzoeksvragen onderscheiden:

1. In welke mate is de Fietsersbond effectief in het behartigen van belangen van fietsers in besluitvorming van lokale en regionale overheden?
2. In welke mate is de Fietsersbond effectief in het behartigen van belangen van fietsers in besluitvorming van de landelijke overheid en landelijk opererende organisaties?
3. In hoeverre draagt de subsidie aan de Fietsersbond, ofwel de gesubsidieerde projecten en activiteiten bij aan de doelen, uitvoeringsprogramma en activiteiten van Tour de Force (Agenda Fiets en opvolger)?

Bij het beantwoorden van deze onderzoeksvragen wordt zowel de effectiviteit en doeltreffendheid van (de activiteiten van) de Fietsersbond beschouwd:

- In het kader van effectiviteit is beschouwd in hoeverre de Fietsersbond concrete resultaten realiseert en hoe de belangenbehartiging effect heeft op het fietsbeleid van overheden en organisaties.
- In het kader van doeltreffendheid is de wijze waarop deze resultaten tot stand komen beschouwd, hoe werkt de Fietsersbond hierbij samen (zowel intern met vrijwilligers als extern met overheden en landelijk relevante partijen)?

1.3 Aanpak evaluatie

Deze evaluatie betreft een kwalitatieve analyse van de effectiviteit van de (belangenbehartiging door de) Fietsersbond en is uitgevoerd op basis van deskresearch en de ervaringen van diverse betrokken partijen. De evaluatie is als volgt opgebouwd:

- Ten eerste zijn op basis van **deskresearch** de gesubsidieerde activiteiten en projecten van de Fietsersbond onderzocht in relatie tot de doelen van Tour de Force (onderzoeksvraag 3). Om een koppeling te leggen tussen de activiteiten van de Fietsersbond en van Tour de Force zijn onder meer de activiteitenplannen en jaarverslagen van de Fietsersbond bestudeerd, evenals de Agenda Fiets, Tweede Etappe en (thematische) uitvoeringsprogramma's van Tour de Force.
- Om inzicht te krijgen in de effectiviteit van de Fietsersbond in het behartigen van de belangen in de besluitvorming van lokale, regionale en landelijke overheden (onderzoeksvragen 1 en 2) zijn twee verschillende **enquêtes** uitgezet. Gelet op de structuur en werkwijze van de Fietsersbond (zie ook §2.3) is hierbij onderscheid gemaakt naar drie niveaus: landelijk, regionaal en lokaal.
 - Een enquête onder beleidsmedewerkers van overheden. In totaal hebben 126 beleidsmedewerkers vanuit het ministerie van I&W, provincies, vervoer-/metropoolregio's en gemeenten deze enquête ingevuld.
 - Een enquête onder de medewerkers en vrijwilligers van de Fietsersbond. In totaal hebben 132 vrijwilligers (regionaal en lokaal) en medewerkers (landelijk) de enquête ingevuld.In de enquêtes zijn de respondenten onder meer gevraagd naar het onderlinge contact tussen de betreffende overheid en de Fietsersbond, hun samenwerking en de mate waarin concrete resultaten zijn behaald.
- Parallel zijn de ervaringen van diverse betrokkenen geïnventariseerd door middel van 14 **verdiepende interviews** met overheden, medewerkers en vrijwilligers van de Fietsersbond en diverse gerelateerde belangenorganisaties. Hierin zijn de betrokkenen onder meer gevraagd naar hun ervaringen met de activiteiten, werkwijze en resultaten van de Fietsersbond. Ook zijn waar mogelijk in deze interviews de bevindingen uit het bureauonderzoek en de enquêtes getoetst.

Voor een nadere beschrijving van de aanpak van deze evaluatie, zie Bijlage A1.

1.4 Leeswijzer

Dit rapport beschrijft de resultaten en bevindingen uit de evaluatie, opgebouwd in 8 hoofdstukken. Hoofdstuk 2 geeft een korte schets van de historie en werkwijze van de Fietsersbond, waarna Hoofdstuk 3 de subsidieregeling en de door de Fietsersbond ontvangen subsidiegelden beschrijft. In Hoofdstuk 4 onderzoeken we de toegevoegde waarde van de gesubsidieerde projecten en activiteiten van de Fietsersbond in relatie tot Tour de Force (onderzoeksvraag 3). In Hoofdstukken 5, 6 en 7 gaan we in op de mate waarin de Fietsersbond effectief is in het behartigen van belangen van fietsers in besluitvorming van de overheid op respectievelijk lokaal, regionaal en landelijk niveau (onderzoeksvragen 1 en 2). Tot slot vatten we de bevindingen uit de evaluatie samen en geven we aandachtspunten mee voor het vervolg in Hoofdstuk 9.

2 Achtergrond Fietsersbond

2.1 De Fietsersbond in het kort

De Fietsersbond is een vereniging die de belangen van de fietsers in Nederland behartigt. Sinds 1975 zet de Fietsersbond zich daarbij in “voor alles wat met fietsen te maken heeft”². De vereniging heeft anno 2021 zo’n 31.000 leden, verenigd in 153 afdelingen waarin dagelijks ca. 1.800 vrijwilligers werkzaam zijn¹.

Tabel 1: Ontwikkeling aantal leden en afdelingen van de Fietsersbond in periode 2017-2020 (bron: Jaarverslagen Fietsersbond)

	2017	2018	2019	2020
Leden	33.014	31.835	30.961	30.535
Afdelingen	150	150	150	152

De Fietsersbond zet zich in om het belang van de fietser in Nederland zowel op landelijk, regionaal en lokaal niveau en bij diverse doelgroepen te behartigen. Hierbij richt de bond zich enerzijds onder meer op de landelijke overheid, provincies, vervoer-/metropoolregio’s, gemeenten, politici, landelijke vervoerders en kennisinstituten. Dit doet de vereniging onder meer door middel van gerichte lobby en beleidsbeïnvloeding op ambtelijk en bestuurlijk niveau. Anderzijds richt de Fietsersbond zich op de fietser zelf en organiseert diverse activiteiten en campagnes ter stimulering en verbetering van het fietsklimaat in Nederland.

Naast de vereniging bestaat sinds 2016 de Stichting Fietsersbond, die projecten uitvoert die de missie van de Fietsersbond ondersteunen. Deze grote en kleine projecten worden jaarlijks uitgevoerd om het fietsen in Nederland veiliger en comfortabeler te maken³.

2.2 Historie van de Fietsersbond

De Fietsersbond is in 1975 opgericht als de ENWB (de Eerste Enige Echte Nederlandse Wielrijdersbond) met als doel een betere positie voor de fiets; zeker omdat deze in het gedrang kwam door de opkomst van de auto. De verkeersveiligheid stond in die periode sterk onder druk. Daarbij werkte de ENWB onder meer samen met andere maatschappelijke organisaties zoals ‘stop de kindermoord’ en ‘Aktie Strohalm’.

Na een naamswijziging in 1977 naar ENFB (Echt Nederlandse Fietsersbond) wordt de vereniging sinds 2000 de Fietsersbond genoemd. Opgericht als pure vrijwilligersorganisatie in 1975 is de Fietsersbond gaandeweg geprofessionaliseerd; van een eerste bureaucoördinator in 1982 tot 25 beroepskrachten op het hoofdkantoor in Utrecht anno 2021. Daarnaast is de vereniging sterk gegroeid, van 6.000 leden in 1976 naar ruim 31.000 leden en 1.800 actieve vrijwilligers in 2021.

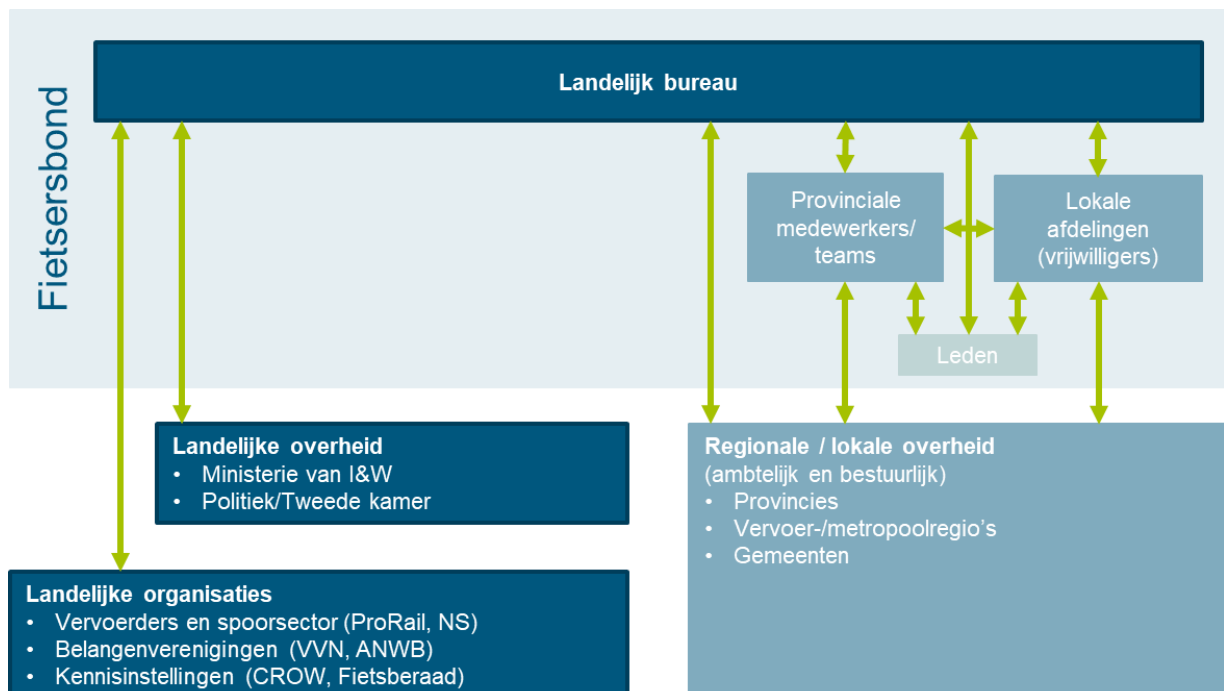
De Fietsersbond heeft vanaf het begin af aan een maatschappelijke doelstelling: de fiets versterken als veilig, gezond en milieuvriendelijke vervoersalternatief. In het verleden heeft de Fietsersbond zich onder meer sterk gemaakt voor de fiets in de keten, een goede ontwerpwijzer voor fietsvoorzieningen en gelijkwaardigheid tussen de auto en fiets. De Fietsersbond is vanaf het begin actief op verschillende niveaus, van actievoeren voor lokale verbeteringen tot nationale voorzieningen en ontwerpinitiatieven.

² <https://www.fietsersbond.nl/organisatie/medewerkers-van-de-fietsersbond/>

³ <http://stichting.fietsersbond.nl/#onze-projecten>

2.3 Werkwijze Fietsersbond

De Fietsersbond zet zich in om het belang van de fietser te behartigen op zowel landelijk, regionaal als lokaal niveau. Op landelijk niveau zijn diverse medewerkers van het landelijk bureau van de Fietsersbond actief, waar op regionaal en lokaal niveau de vrijwilligers van de Fietsersbond zich inzetten om het fietsbeleid van overheden te beïnvloeden en het belang van de fietser te behartigen. Figuur 1 schetst de organisatie van de belangenbehartiging door de Fietsersbond, de onderlinge relaties binnen de Fietsersbond en de relaties met organisaties buiten de Fietsersbond.

Figuur 1: Organisatie belangenbehartiging door Fietsersbond

Landelijk bureau

Het landelijk bureau van de Fietsersbond in Utrecht is het hoofdkwartier van de organisatie. Vanuit het landelijk bureau werken 25 betaalde (beleids)medewerkers onder meer aan belangenbehartiging, consumenteninformatie en diverse diensten. Het landelijk bureau houdt zich daarbij bezig met diverse activiteiten:

- Ondersteuning van de regionale/lokale afdelingen bij de lokale belangenbehartiging. Hierbij biedt het landelijk bureau onder meer verkeerskundig advies en juridische ondersteuning (maatwerk), benodigde achtergrondinformatie en communicatiemiddelen.
- Belangenbehartiging voor de fietser op landelijk niveau: lobby en beleidsbeïnvloeding van het Rijk, de politiek en landelijke vervoerders, evenals het agenderen van belangen bij belangenverenigingen en kennisinstellingen.
- Het verzorgen van de landelijke communicatie vanuit de Fietsersbond, organiseren van promoties en het uitrollen van landelijke campagnes.
- Initiëren, uitvoeren en begeleiden van projecten, zoals bijvoorbeeld de Fietsvisie 2040 en het Fietsersbond Lab.
- Het verbinden van leden en vrijwilligers, door afdelingen met elkaar in contact te brengen, kennis uit te wisselen en op de hoogte te houden door middel van nieuwsbrieven.
- De ledenadministratie.

Regionale vertegenwoordigers

De Fietsersbond werkt op verschillende plaatsen in Nederland met regionale vertegenwoordigers. Per provincie/regio verschillen de activiteiten, afhankelijk van de actuele issues van regionale overheden.

Lokale afdelingen

De Fietsersbond heeft ca. 150 lokale afdelingen. De vrijwilligers richten zich vanuit deze afdelingen op de lokale lobby bij gemeenten en agenderen de belangen van de fietser op lokaal niveau. Daarbij brengen zij de fiets onder de aandacht bij lokale bestuurders, ambtenaren en inwoners, brengen zij gevraagd en ongevraagd advies uit aan gemeenten ten aanzien van lokale (infrastructurele) fietsaangelegenheden en verzorgen zij lokale acties ter stimulering van het fietsgebruik onder diverse doelgroepen. Daarbij werken de lokale afdelingen samen, en onderhouden zij het contact met hun lokale leden.

2.4 Financiering van de activiteiten van de Fietsersbond

De Subsidierегeling Fietsersbond 2017 vormt een belangrijke financieringsbron voor de Fietsersbond. Naast de subsidie kent de vereniging ook meerdere andere inkomstenbronnen, waaronder vanuit particulieren en bedrijfsleven (contributiegelden, giften, donateurs, nalatenschappen) maar ook andere aanvullende subsidies.

De projecten en activiteiten die de Fietsersbond in het kader van de subsidierегeling onderneemt zijn specifiek gericht op de doelen van Tour de Force (zie §4.1), maar kunnen een breder effect of doel hebben dan sec het doel van Tour de Force. Andersom gaat dit ook op: de activiteiten die mogelijk gemaakt worden door de andere inkomstenbronnen kunnen ook (in)direct bijdragen aan de doelen van Tour de Force.

Er zijn daarmee zowel directe als indirecte relaties tussen activiteiten, doelen en inkomstenbronnen. Daarom is er niet altijd een directe relatie te leggen tussen de ingezette subsidiegelden voor activiteiten en de verschillende gestelde doelen (voor nadere toelichting, zie §4.3).

3 Subsidieregeling

3.1 Subsidie vanuit het Rijk

De huidige "Subsidieregeling Fietsersbond 2017" (nummer IenM/BSK-2017/67200) is vastgesteld op 15 maart 2017⁴ en vormt de basis voor het verstrekken van subsidie van het ministerie van Infrastructuur en Milieu aan de vereniging Fietsersbond. Het doel van de subsidie is daarbij geformuleerd als "De minister kan op aanvraag per boekjaar een subsidie verstrekken aan de subsidieontvanger voor het uitvoeren van projecten en producten, gericht op de behartiging van belangen van fietsers in de besluitvorming van overheden, openbaar vervoersbedrijven en marktpartijen, (...⁵)."

De subsidieregeling is in werking getreden op 1 juli 2017 en vervalt per 1 januari 2022. Op basis van deze regeling wordt de subsidie verstrekt voor de jaren 2018 t/m 2022, de subsidie aan de Fietsersbond in 2017 valt daarmee nog onder de vorige subsidieregeling.

Om voor de subsidie in aanmerking te komen dient de Fietsersbond jaarlijks een subsidieaanvraag in, vergezeld van een activiteitenplan, planning en begroting. Belangrijke voorwaarde voor de subsidie (en activiteitenplan) is daarbij dat de "de projecten en producten bijdragen aan de doelen en activiteiten van de Agenda Fiets 2017-2020 (Tour de Force) of eventuele opvolgende Agenda Fiets".

Tour de Force

"Een brede coalitie van overheden, marktpartijen, maatschappelijke organisaties, kennisinstututen en samenwerkingsverbanden die verantwoordelijk en betrokken zijn bij het fietsbeleid in Nederland en zijn verenigd in **Tour de Force (TdF)**. Vanuit TdF zetten deze partijen zich in om verdere groei van fietsgebruik mogelijk te maken, met als **hoofddoel**: een groei van het aantal fietskilometers in de periode 2017-2027 met 20%.

Het initiatief tot de Tour de Force ontstond in 2015 toen men in Utrecht volop bezig was met de voorbereidingen van de start van de Tour de France. De naam 'Tour de Force' is hiervan afgeleid. De parallel is verder doorgetrokken: de Tour de Force bestaat uit de Tourleiding, het Tourbureau, het Programmamanagement, de Ploegleiders en de Partners.

Als netwerkorganisatie is Tour de Force aanjager, motivator en inspirator voor de reguliere fietsgerichte activiteiten die elk van de partners onder hun eigen verantwoordelijkheid uitvoert."

Bron: fietsberaad.nl/Tour-de-Force

8 doelen Agenda Fiets 2020

1. Nederland toonaangevend Fietsland
2. Meer ruimte voor de fiets in steden
3. Kwaliteitsimpuls op drukke en kansrijke regionale fietsroutes
4. Optimaliseren overstap fiets-ov-fiets en auto-fiets
5. Gerichte stimulering van fietsen
6. Minder fietsslachtoffers
7. Minder gestolen fietsen
8. Versterken kennisinfrastructuur

⁴ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0039406/2017-07-01/0>

⁵ Vervolg: "onder meer door het verzamelen van feiten en gegevens over de lokale, regionale of landelijke staat van de fietsvoorzieningen of over het beleid van overheden en vervoerbedrijven ten gunste van de belangenbehartiging".

3.2 Werkwijze subsidieregeling

Procedure subsidieverleningsproces

Het subsidieverleningsproces bestaat grofweg uit drie stappen:

- de subsidieaanvraag: als aanvraag tot subsidieverlening dient de Fietsersbond ieder jaar een Activiteitenplan in bij het Ministerie. Het activiteitenplan beschrijft de projecten en producten (die bijdragen aan de Agenda Fiets en/of opvolger), inclusief een planning van wanneer deze zijn afgerond en bijbehorende begroting.
- de subsidiebeschikking: het besluit van de minister om de subsidie toe te kennen op basis van de subsidieaanvraag.
- de subsidievaststelling: binnen vier maanden volgend op het boekjaar waarvoor de subsidie is verleend dient de Fietsersbond een aanvraag tot subsidievaststelling in, bestaande uit o.a. een activiteitenverslag, financieel verslag, stand van zaken rondom de (bestedingen aan) projecten en producten en een accountantsverklaring. Hiermee wordt de subsidie vervolgens vastgesteld.

In geval bij de uitvoering van projecten afwijkingen ontstaan (>25%) ten aanzien van planning en/of budget dient de Fietsersbond hiervan melding te maken bij de minister. Voor een nadere toelichting op het subsidieverleningsproces, zie Bijlage A2.

In deze evaluatie is door enkele geïnterviewden gereflecteerd op het subsidieverleningsproces. Dit was voor de evaluatie niet een doel op zich, maar levert wel relevante inzichten op. Een beknopte reflectie:

Reflectie op werkwijze subsidieverleningsproces

Het jaarlijkse proces van subsidieaanvraag, -beschikking en -vaststelling wordt door de Fietsersbond en het Ministerie van I&W structureel doorlopen. In de evaluatie wordt daarbij aangegeven dat dit inmiddels een gestroomlijnd proces is, mede doordat het al een aantal jaren op dezelfde manier is vormgegeven en de betrokken contactpersonen elkaar hierbij onderling goed weten te vinden. De Fietsersbond ontvangt hiermee in de praktijk jaarlijks hetzelfde (maximale) subsidiebedrag.

Naast de subsidieaanvraag dient de Fietsersbond gedurende het jaar ook verslag uit te brengen over de voortgang. De Fietsersbond levert hiertoe ieder kwartaal een overzicht van de (financiële) planning en inzet op de verschillende thema's. In de uitvoering is er in enkele gevallen sprake van verschuivingen of aanpassingen, bijvoorbeeld wanneer een voorgenomen project niet haalbaar blijkt of juist groter uitpakt dan voorzien. In de praktijk komt een afwijking >25% (waarvoor officieel een melding dient te worden gemaakt bij de Minister) zelden voor.

De Fietsersbond en het Ministerie doorlopen hiermee de stappen zoals beschreven in de subsidieregeling. De Fietsersbond geeft hierbij nog twee aandachtspunten mee:

- Een belangrijk aandachtspunt vanuit de Fietsersbond is dat het opstellen van de activiteitenplannen en het vier keer per jaar verantwoorden van de voortgang buiten verhouding veel tijd kost. Het detailniveau en de frequentie waarmee de verantwoording dient plaats te vinden lijken daarbij niet optimaal. De Fietsersbond geeft aan per kwartaal per project het aantal besteedde uren en afwijkingen van de planning/begroting te rapporteren, wat veel tijd kost en soms weinig toegevoegde waarde lijkt te hebben gezien de doorlooptijd van deze projecten vaak langer is dan een kwartaal. De benodigde inzet voor deze verantwoording gaat ten koste van de beschikbare tijd voor de projecten en activiteiten, en daarmee de bijdrage aan de TdF-doelen.
- De kosten van de ingezette uren (het forfaitair uurtarief, zie ook §3.3) zijn in de afgelopen jaren niet geïndexeerd. Hierdoor is de Fietsersbond in de loop van de subsidieperiode verlies gaan leiden op de besteedde uren onder de subsidie. Voor het eventuele vervolg op deze subsidieregeling is het regelen van de indexatie een aandachtspunt.

3.3 Het subsidiebedrag

Fietsersbond ontvangt jaarlijks veelal het maximum subsidiebedrag

Tabel 2 geeft de subsidiebedragen weer die de Fietsersbond per jaar heeft ontvangen voor de periode 2017-2020. Onder de huidige subsidieregeling heeft de Fietsersbond in 2019 en 2020 het subsidieplafond van € 581.767 per boekjaar ontvangen. De (gerealiseerde) kosten voor de activiteiten kwamen in deze jaren hoger uit dan het plafondbedrag. Om deze te bekostigen heeft de Fietsersbond het subsidiebedrag aangevuld met een eigen bijdrage. Voor 2018 is de subsidie vastgesteld op € 580.858 (lager dan het subsidieplafond), een eigen bijdrage van de Fietsersbond was derhalve niet nodig. Voor 2021 is opnieuw het plafondbedrag van de subsidieregeling begroot.

Tabel 2: Subsidiebedrag vanuit Ministerie van I&W en eigen bijdrage van de Fietsersbond per jaar

	2017	2018	2019	2020
Subsidie I&M (vastgesteld)	€ 581.767	€ 580.858	€ 581.767	€ 581.767
Eigen bijdrage Fietsersbond	€ 31.682	€ 0	€ 2.502	€ 13.185*
Totaal (gerealiseerd)	€ 613.449	€ 580.858	€ 584.269	€ 594.952

* Onder voorbehoud van accountantscontrole

Uurtarief wordt gedurende subsidieperiode niet geïndexeerd

Onder de vorige subsidieregeling bedroeg het forfaitaire uurtarief⁶ € 72,16 in 2017, vanaf 2018 is dit tarief onder de huidige subsidieregeling € 78,46. Dit tarief geldt gedurende de looptijd van deze subsidieregeling, de kosten van de ingezette uren worden daarmee niet geïndexeerd. Dit leidt ertoe dat de Fietsersbond in de loop van de subsidieperiode is gaan inleveren op de uren die de bond werkt onder de subsidie. Dit is een aandachtspunt voor een eventuele volgende subsidieregeling.

Bestedingen subsidie over jaren heen gewijzigd

De bestedingen van de subsidie door de Fietsersbond aan projecten en activiteiten worden jaarlijks uitgewerkt in het Activiteitenplan ten behoeve van de subsidieaanvraag. In de periode 2017-heden heeft de Fietsersbond echter een omslag gemaakt in zijn werkwijze, waarmee de bestedingen door de jaren heen lastig vergelijkbaar zijn. In de periode 2017-2019 werkte de Fietsersbond de activiteiten en bijbehorende begroting uit aan de hand van drie programma's: Lokale lobby, Beleidsbeïnvloeding en Verkeersgezondheid. Vanaf 2020 koppelt de Fietsersbond de activiteiten en begroting aan de vier thema's zoals benoemd in de Fietsvisie 2040⁷: Ruimte & Leefbaarheid, Mobiliteit, Veiligheid & Gezondheid en Fietsgeluk.

⁶ Het forfaitair uurtarief is een kostendekkend tarief per uur voor een boekjaar dat wordt gehanteerd voor de uitvoering van subsidiabele projecten en producten, en wordt berekend op basis van gemiddelde salariskosten en een opslag voor de overheadkosten.

⁷ Bron: <https://www.fietsersbond.nl/ons-werk/fietsvisie-2040/>

4 Bijdrage activiteiten Fietsersbond aan doelen Tour de Force

Zoals in §3.1 beschreven, is de subsidie aan de Fietsersbond bedoeld “voor het uitvoeren van projecten en producten, gericht op de behartiging van belangen van fietsers in de besluitvorming van overheden, openbaar vervoersbedrijven en marktpartijen, (...⁸).” Randvoorwaarde hierbij is dat “de projecten en producten bijdragen aan de doelen en activiteiten van de Agenda Fiets 2017-2020 (Tour de Force) of eventuele opvolgende Agenda Fiets”. In dit kader onderneemt de Fietsersbond diverse activiteiten, zoals beschreven in het jaarlijkse Activiteitenplan.

De onderzoeksvraag (3) die in dit hoofdstuk centraal staat is: *In hoeverre draagt de subsidie aan de Fietsersbond, ofwel de gesubsidieerde projecten en activiteiten bij aan de doelen, uitvoeringsprogramma en activiteiten van Tour de Force (Agenda Fiets en opvolger)?* Hiertoe beschrijft dit hoofdstuk achtereenvolgens de doelen van Tour de Force en de gesubsidieerde activiteiten die de Fietsersbond onderneemt, de koppeling hiertussen, en tot slot de mate waarin deze activiteiten bijdragen aan de doelen van Tour de Force.

Zoals in de introductie ook al is benoemd, zullen de geformuleerde doelen in de Agenda Fiets 2017-2020 en de Tweede etappe – Schaalsprong Fiets in deze rapportage ook wel worden benoemd als “de Tour de Force doelen”. Hiermee refereren we dus naar de doelen uit bovenstaande agenda’s, en expliciet niet naar de doelen van Tour de Force als netwerkorganisatie (die breder zijn geformuleerd dan de doelen uit bovengenoemde agenda’s).

4.1 Doelen Agenda Fiets en 2^e Etappe

Een brede coalitie van overheden, marktpartijen, maatschappelijke organisaties, kennisinstituten en samenwerkingsverbanden die verantwoordelijk en betrokken zijn bij het fietsbeleid in Nederland zijn verenigd in Tour de Force (TdF). Vanuit TdF zetten deze partijen zich in om verdere groei van fietsgebruik mogelijk te maken, met als *hoofddoel: een groei van het aantal fietskilometers in de periode 2017-2027 met 20%*.

*Hiertoe heeft TdF in de **Agenda Fiets 2017-2020** 8 gezamenlijke doelen opgesteld (zie*

*Tabel 3). Als opvolger van de Agenda Fiets is in 2019 de “**Tweede etappe: Schaalsprong Fiets**” gepubliceerd. Daarin is gekozen om prioriteit te geven aan de vijf thema’s die de TdF-partners het meest helpen om een sterke groei van het aantal fietskilometers te bewerkstellingen.*

Deze doelen/thema’s worden verder uitgewerkt in de vorm van Uitvoeringsprogramma’s met specifieke activiteiten per thema. In verschillende landelijke werkgroepen worden deze activiteiten door de verschillende partners van Tour de Force verder vormgegeven om deze gezamenlijke doelen te bereiken.

⁸ Vervolg: “onder meer door het verzamelen van feiten en gegevens over de lokale, regionale of landelijke staat van de fietsvoorzieningen of over het beleid van overheden en vervoerbedrijven ten gunste van de belangenbehartiging”.

Tabel 3: Doelen Tour de Force (Bronnen⁹: Agenda Fiets 2017-2020 en 2^e etappe: Schaalsprong Fiets)

Agenda Fiets (2017-2020)	2e etappe: Schaalsprong Fiets (2019-heden)
Hoofddoel: groei van aantal fietskilometers in de periode 2017-2020 met 20%.	
Acht doelen: <ol style="list-style-type: none"> 1. Nederland toonaangevend Fietsland 2. Meer ruimte voor de fiets in steden 3. Kwaliteitsimpuls op drukke en kansrijke regionale fietsroutes 4. Optimaliseren overstap fiets-OV-fiets en auto-fiets 5. Gerichte stimulering van fietsen 6. Minder fietsslachtoffers 7. Minder gestolen fietsen 8. Versterken kennisinfrastructuur 	Vijf hoofdthema's: <ol style="list-style-type: none"> A. Fiets in de stad B. Fiets in de keten C. Een hoogwaardig fietsnetwerk D. Stimuleren van fietsgebruik en fietsinitiatieven E. Draagvlak voor kennis over fiets

4.2 Activiteiten Fietsersbond gerelateerd aan Tour de Force-doelen

In de Activiteitenplannen van de Fietsersbond (ten behoeve van de subsidieaanvraag) is duidelijk terug te zien dat de Fietsersbond een omslag heeft gemaakt in zijn werkwijze. Zoals ook in §3.3 is toegelicht werkte de Fietsersbond in de periode 2017-2019 aan de hand van drie programma's: Lokale lobby, Beleidsbeïnvloeding en Verkeersgezondheid. Vanaf 2020 worden de programma's gekoppeld aan de vier thema's zoals benoemd in de Fietsvisie 2040¹⁰: Ruimte & Leefbaarheid, Mobiliteit, Veiligheid & Gezondheid en Fietsgeluk. Onder deze programma's werkt de Fietsersbond aan diverse projecten en activiteiten, die onderstaand worden beschreven in relatie tot Tour de Force.

4.2.1 Activiteitenplannen 2017-2019 (in relatie tot Agenda Fiets 2017-2020)

Met (het programma) **Lokale Lobby** richt de Fietsersbond zich op diverse activiteiten van de afdelingen ter versterking van de belangenbehartiging op lokaal niveau. Activiteiten van de Fietsersbond omvatten hierbij o.a. het gevraagd dan wel ongevraagd adviseren van gemeenten/provincies ter verbetering van bijvoorbeeld fietsinfrastructuur of -voorzieningen. Ook agendeert de Fietsersbond het fietsbeleid en onveilige verkeerssituaties bij gemeenten en denkt daarbij mee over oplossingen. (*Bijdrage aan doelen 2, 6, 7, 8*)

Naast deze lobbyactiviteiten organiseert de Fietsersbond de Fietsstadverkiezingen. Hierbij wordt tweejaarlijks de Fietsstad van het jaar verkozen op basis van een benchmark van het lokale fietsklimaat, om zo het lokale fietsklimaat te bevorderen/belonen. Ook de gemeenteraads-/provinciale verkiezingen zijn hierbij een belangrijk onderwerp, waarbij de Fietsersbond het fietsbeleid lokaal dan wel regionaal agendeert voor opname in coalitieakkoorden.

Intern zet de Fietsersbond hierbij in op de versterking van lokale afdelingen, door bijvoorbeeld de dagelijkse werkzaamheden te ondersteunen, een meldpunt om lokale verkeerssituaties in kaart te brengen en lobbythema's en strategieën te ontwikkelen.

⁹ <https://www.fietsberaad.nl/tour-de-force/home>

¹⁰ Bron: <https://www.fietsersbond.nl/ons-werk/fietsvisie-2040/>

Met (het programma) **Beleidsbeïnvloeding** richt de Fietsersbond zich op projecten waarmee de bond het beleid op landelijk niveau fietsvriendelijk wil maken. Met de Agenda Fiets als belangrijk middel om de fiets op de landelijke agenda te houden, is dit thema nauw verweven met de doelen van Tour de Force. De Fietsersbond neemt deel aan de verschillende werkgroepen van de Tour de Force en ontplooit op basis van de Uitvoeringsprogramma's van Tour de Force per thema diverse activiteiten. Ook is de Fietsersbond onder andere (en niet uitputtend) actief op internationale congressen ten behoeve van de promotie van Nederland als fietsland (*doel 1*), neemt de bond deel aan de Mobiliteitsalliantie om de stedelijke bereikbaarheid te verbeteren (*doel 2*), werkt de bond aan de inventarisatie en verbetering van fietsparkeervoorzieningen nabij het openbaar vervoer (*doel 4*) en leveren zij input voor het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (*doel 6*). (*Bijdrage aan alle doelen*)

Naast de activiteiten in relatie tot Tour de Force zet de Fietsersbond onder het programma Beleidsbeïnvloeding tevens in op het leveren van input voor de Provinciale Statenverkiezingen, het opstellen van een visie op de fiets in stedelijke ruimte en het stimuleren van innovatieve fietsinitiatieven.

(Het programma) **Verkeersgezondheid** is de term voor “de brede blik waarmee de Fietsersbond kijkt naar individuele maatregelen voor verkeersveiligheid, fietseducatie en het bevorderen van een gezonde leefstijl.” Onder deze noemer richt de Fietsersbond zich op een hogere fietsparticipatie van alle doelgroepen in Nederland door middel van diverse activiteiten. Zo verzorgt de Fietsersbond fietslessen voor diverse doelgroepen die een steuntje in de rug kunnen gebruiken bij veilig fietsen. Daarbij draagt de Fietsersbond inhoudelijk bij aan de ontwikkeling van een fietslespakket en aan de uitrol van het I&W-project “Doortrappen” (om senioren veiliger te laten fietsen). In het kader van het Nationaal Preventieakkoord¹¹ stimuleert de bond het fietsen naar werk en school, door bijvoorbeeld samen te werken in een alliantie. Ook stelt de Fietsersbond samen met de lokale afdelingen handvatten op ten aanzien van hoe een veilige en gezonde leefomgeving er uit kan zien (op lokaal en landelijk niveau), als input voor de Omgevingswet (2021). (*Bijdrage aan doel 5*)

De activiteiten uit de activiteitenplannen van de Fietsersbond leveren hiermee een bijdrage aan Tour de Force. Echter de mate waarin activiteiten concreet worden beschreven in deze plannen, en hoe deze specifiek bijdragen aan de doelen van Tour de Force, is niet in elk plan consistent, en over het algemeen op globaal niveau, beschreven. Tabel 4 geeft een overzicht van een selectie van terugkerende projecten uit de activiteitenplannen van de Fietsersbond en hun relatie met de doelen van Tour de Force, waarbij deze relatie is beoordeeld op basis van een kwalitatieve bureaustudie van de activiteitenplannen en de Agenda Fiets (weergegeven met “X”). Waar de Fietsersbond in de activiteitenplannen concreet aangeeft bij te dragen aan de doelen is dit weergegeven met “F”.

¹¹ In 2018 heeft de Fietsersbond het Preventieakkoord ondertekend, een nationaal akkoord gericht op het bevorderen van een gezonde leefstijl. Eén van de doelen van het thema overgewicht uit dat akkoord, is dat in 2040 75% van de inwoners van Nederland beweegt volgens de Nederlandse Bewegrichtlijn.

Tabel 4: Terugkerende projecten Fietsersbond in relatie tot doelen Agenda Fiets 2017-2020 o.b.v. kwalitatieve analyse (X = bijdrage activiteit bepaald o.b.v. kwalitatieve analyse, F = bijdrage activiteit zoals beschreven in activiteitenplan)

Jaar	Programma	Project	Tour de Force Agenda Fiets 2017 - 2020								
			Doel 1: Nederland toonaangevend Fietsland	Doel 2: Meer ruimte voor de fiets in steden	Doel 3: Kwaliteitsimpuls op drukke en kansrijke regionale fietsroutes	Doel 4: Optimaliseren overstap fiets-ov-fiets en auto-fiets	Doel 5: Gerichte stimulering van fietsen	Doel 6: Minder fietsslachtoffers	Doel 7: Minder gestolen fietsen	Doel 8: Versterken kennisinfrastructuur	
2017, 2018, 2019	Lokale Lobby/Campagne	Gemeenteraads-/ Provinciale verkiezingen		X	X	X			X	X	
2017, 2018, 2019	Lokale lobby/Campagne	Fietsstadverkiezing	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2017, 2018, 2019	Beleidsbeïnvloeding	Lobby lokaal/ beleid algemeen	F	F	F	F	F	F	F	F	F
2017, 2018, 2019	Beleidsbeïnvloeding	Fietsersbond Lab	X					X			X
2017, 2018, 2019	Verkeersgezondheid	Fietsschool/ educatie						F	X		
2018, 2019	Verkeersgezondheid	Gezondheid						F			

4.2.2 Activiteitenplannen 2020-2021 (in relatie tot 2e Etappe – Schaalprong Fiets)

Vanaf 2020 zijn de activiteitenplannen opgesteld op basis van vier programma's, gekoppeld aan de thema's uit de Fietsvisie 2040. Ieder programma bestaat daarbij uit een basis van activiteiten (waaronder beleidsbeïnvloeding en lobby) en communicatie, specifiek gericht op de doelen van het programma. Daarnaast zijn er per programma diverse projecten benoemd.

Onder het **Algemeen Fietsbeleid** van de Fietsersbond valt ten eerste de lokale lobby, met als doel het beleid op gemeentelijk en provinciaal niveau fietsvriendelijker te maken zodat meer mensen vaker kiezen voor de fiets. Ook richt de Fietsersbond zich in dit programma op internationale kennisdeling over de fiets door internationale congressen te bezoeken, en organiseert de bond de Fietsstadverkiezing. Tot slot richt het Fietsersbond Lab zich op diverse innovaties en ontwikkelingen op het gebied van fietsbeleid.

Met het Programma **Ruimte & Leefbaarheid** richt de Fietsersbond zich op alle aspecten van fietsen die raken aan ruimtelijk beleid en leefbaarheid. Activiteiten in de basis bestaan o.a. uit de lokale lobby (lokaal het thema onder de aandacht brengen en activiteiten van lokale afdelingen koppelen aan actuele politieke issues), input leveren voor partijprogramma's ten behoeve van de Tweede Kamerverkiezingen (2021), deelname aan stakeholdersbijeenkomsten voor regionale infrastructuurprojecten, en thema-avonden (Fietscafé/academieavond/webinar). (Bijdrage aan thema A, C)

Projecten bij dit programma zijn de “Drie fietsnetwerken” (waarmee de bond de verkeersveiligheid en het comfort voor fietsers verder wil verbeteren) en Omgevingsvisie (het verzorgen van input in het totstandkomingstraject van de omgevingsvisies en -plannen).

Het **Programma Mobiliteit** richt zich op alle aspecten van fietsen die raken aan de fiets als onderdeel van het mobiliteitssysteem. Doel van dit programma is om het aandeel van de fiets in de modal split te vergroten en de fiets in 2040 structureel onderdeel te maken van de investeringsopgaven van Rijk, provincies, regio's en gemeenten. Ook hier maakt de lobby een groot deel uit van de activiteiten, lokale lobby en lobby in relatie tot de verkiezingsprogramma's van 2021 en bijvoorbeeld het Mobiliteitsfonds. Ook werkt de Fietsersbond aan de (benchmark voor de) Fietsstadverkiezingen en neemt de bond deel in verschillende allianties en werkgroepen, bijvoorbeeld over ontwikkelingen op het gebied van fietsparkeren en snelfietsroutes. Daarnaast biedt de Fietsersbond verkeerskundig advies aan lokale afdelingen en thema-avonden voor kennisdeling. *(Bijdrage aan thema D)*

Het **Programma Veiligheid & Gezondheid** richt zich op verkeersveiligheid en gezondheid. Op het gebied van veiligheid lobbyt de Fietsersbond (landelijk) bijvoorbeeld voor de maximumsnelheid van 30km/u in de bebouwde kom, invoering van Intelligente Snelheidsaanpassing (ISA) en betere/veiligere fietsinfrastructuur. Ook werkt de Fietsersbond mee aan de regionale uitwerkingen van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV). Op het gebied van gezondheid richt de Fietsersbond zich op activiteiten om de Nederlanders meer te laten bewegen, mede in relatie tot het Nationaal Preventieakkoord. Ook op gemeentelijk niveau zet de Fietsersbond zich met actieve lobby in op deze onderwerpen. Specifiek project onder dit programma is het opbouwen van een netwerk met gezondheidsorganisaties, om gezamenlijk het fietsgebruik te stimuleren. *(Bijdrage aan thema C, D)*

Met het **Programma Fietsgeluk** richt de Fietsersbond zich op alle aspecten van fietsen die raken aan het ervaren en stimuleren van plezierig fietsen. Doel hierbij is onder meer dat alle Nederlanders een fiets hebben waarmee ze veilig en comfortabel, dag en nacht de weg op kunnen. Activiteiten in dit programma zijn onder andere de landelijke lobby voor de noodzaak van inclusiviteit, het tegengaan van vervoerarmoede, en meer ruimte voor de fiets(er). Ook op regionaal en gemeentelijk niveau zet de Fietsersbond in op het vergroten van het Fietsgeluk. Specifiek project onder dit programma betreft de Fietschool en educatie, waarmee de bond fietslessen verzorgt, kennis deelt en bijdraagt aan de verdere uitrol van het project Doortrappen. *(Bijdrage aan thema A, B, C, D)*

Tabel 5 geeft wederom een overzicht van projecten uit het activiteitenplan 2020 en hun relatie met de doelen van Tour de Force, waarbij deze relatie is beoordeeld op basis van een kwalitatieve bureaustudie van het activiteitenplan en de “Tour de Force - Tweede Etappe” (weergegeven met “X”). Waar de Fietsersbond in het activiteitenplan concreet aangeeft bij te dragen aan de doelen is dit weergegeven met “F”.

Tabel 5: Projecten Fietsersbond in relatie tot doelen Tweede Etappe - Schaalsprong Fiets o.b.v. kwalitatieve analyse (X = bijdrage activiteit bepaald o.b.v. kwalitatieve analyse, F = bijdrage activiteit zoals beschreven in activiteitenplan)

Jaar	Programma	Project	Tour de Force - Tweede Etappe				
			A. Fiets in de stad	B. Fiets in de keten	C. Hoogwaardig fietsnetwerk	D. Stimuleren van fietsgebruik en fietsinitiatieven	E. Draagvlak voor kennis over de fiets
2020	Ruimte & Leefbaarheid, Mobiliteit, Gezondheid & Veiligheid, Fietsgeluk	Basis	F	F	F	F	
2020	Ruimte & leefbaarheid	Drie fietsnetwerken	X		X		
2020	Ruimte & leefbaarheid	Omgevingsvisie	X		X		
2020	Gezondheid & Veiligheid	Netwerk gezondheidsorganisaties opbouwen				X	
2020	Fietsgeluk	Fietschool/educatie				X	
2020	Beleid algemeen	Lokale lobby	X	X	X	X	
2020	Beleid algemeen	Internationaal					X
2020	Beleid algemeen	Fietsstadverkiezing	X	X	X	X	X
2020	Beleid algemeen	Fietslab				X	X

4.2.3 Activiteiten in relatie tot Uitvoeringagenda's Tour de Force

Naast de activiteiten uit de Activiteitenplannen van de Fietsersbond draagt de Fietsersbond ook op directe wijze bij aan de doelen van Tour de Force door deelname in de werkgroepen en hun inzet voor de activiteiten uit bijbehorende Uitvoeringsprogramma's (al dan niet per thema). Voorbeelden daarvan zijn:

- de analyse voor de inrichting van toegankelijke en aantrekkelijke OV-knooppunten/ P+R-hubs/ ketenvoorzieningen, die de Fietsersbond samen met reizigersorganisaties heeft uitgevoerd ten behoeve van *doel 4 (optimaliseren overstap fiets-OV-fiets en auto-fiets)*.
- De samenwerking die de Fietsersbond opzet om het imago van de huidige generatie driewiel- en andere balansfietsen te verbeteren, ten behoeve van *thema D (Stimuleren fietsgebruik en fietsinitiatieven)*;
- Het initiatief dat de Fietsersbond neemt om de fiets als immaterieel erfgoed op de Unesco Werelderfgoedlijst te krijgen onder *thema E (versterken kennis- en datainfrastructuur)*.

Ook zijn er al bestaande gesubsidieerde activiteiten van de Fietsersbond die in de uitvoeringsprogramma's worden genoemd als meerwaarde voor Tour de Force. Dit zijn onder meer:

- de fietslessen die de Fietsersbond geeft aan kinderen in het kader van verkeersveiligheid als bijdrage aan *doel 5 (gericht stimuleren van fietsen)*;
- de Fietsstadverkiezingen die informatie opleveren in het kader van *doel 2 (meer ruimte voor de fiets in steden)* en de dataverzameling onder *doel 8 (kennisinfrastructuur en data)*.

De Fietsersbond is daarmee actief en aangesloten op alle TdF-thema's. Er is daarbij geen sprake van specifieke focus of zwaartepunt voor één (of meerdere) van de thema's. Wel geeft de Fietsersbond aan relatief minder actief te zijn op het gebied van data(innovatie) en internationale vertegenwoordiging, maar dat neemt niet weg dat zij ook op dit thema meedenken en een actieve bijdrage leveren.

4.3 Gesubsidieerde projecten en activiteiten dragen bij aan doelen Tour de Force

Doelen en activiteiten van Fietsersbond liggen in lijn met doelen Tour de Force

De projecten en activiteiten van de Fietsersbond in de periode 2017-heden (zoals in §4.2 beschreven) dragen bij aan de doelen van Tour de Force. Dit ligt in de lijn der verwachtingen, immers is dit een randvoorwaarde vanuit de subsidieregeling. Ook andersom is de invloed echter zichtbaar: mede doordat de Fietsersbond heeft meegedacht bij het opstellen van de Tour de Force doelen, herkent de bond zijn gedachtegoed ook in deze doelen terug. De doelen en activiteiten van de Fietsersbond en Tour de Force sluiten daarbij logischerwijs op elkaar aan omdat beide in de basis vergelijkbare doelen kennen: ze zetten zich beide in voor de fietser en het bevorderen van het fietsgebruik. Daarmee is er een continue wisselwerking tussen de (activiteiten van de) Fietsersbond en Tour de Force. Dit betekent dus ook dat de anders (dan via de subsidieregeling) gefinancierde activiteiten van de Fietsersbond direct dan wel indirect bijdragen aan de doelen van Tour de Force.

Gesubsidieerde activiteiten van Fietsersbond dragen bij aan doelen Tour de Force

De projecten en activiteiten van de Fietsersbond dragen bij aan de doelen van Tour de Force. Zo dragen de gesubsidieerde activiteiten uit de activiteitenplannen van de Fietsersbond (zie §4.2) bij aan verschillende TdF-doelen. Echter de mate waarin de directe koppeling tussen activiteiten en doelen in deze activiteitenplannen zichtbaar is verschilt. Sommige activiteiten worden direct gekoppeld aan specifieke TdF-doelen, waar andere projecten en activiteiten breed zijn ingestoken en een directe dan wel indirecte bijdrage leveren aan meerdere of zelfs alle TdF-doelen. Zo raken bijvoorbeeld de activiteiten in het kader van de Fietsstadverkiezingen en de (lokale) lobby aan meerdere doelen, mede afhankelijk van de lokaal relevante thematiek. Andere activiteiten zijn specifiek gericht op één of meerdere TdF-doelen, zoals bijvoorbeeld:

- deelname aan internationale congressen ter promotie van Nederland als fietsland (*doel 1*);
- de bijdrage aan de uitrol van het I&W-project “Doortrappen” (*doel 5: gerichte stimulering van fietsgebruik en doel 6: minder fietslachtoffers*).

Naast de activiteiten uit de Activiteitenplannen draagt de Fietsersbond ook bij aan de Tour de Force doelen door deelname aan de verschillende TdF-werkgroepen en bijbehorende activiteiten (uit Uitvoeringsprogramma’s Tour de Force). Derhalve levert de Fietsersbond via deze verschillende projecten en activiteiten een duidelijke bijdrage aan de doelen van Tour de Force en passen deze binnen de subsidieregeling.

Bijdrage Fietsersbond aan Tour de Force doelen positief beoordeeld

De bijdrage van de Fietsersbond aan Tour de Force wordt door de geïnterviewden positief beoordeeld. De geënquêteerde beleidsmedewerkers zien de bijdrage van de activiteiten vooral sterk terug op het gebied van de kwaliteit en ontwikkeling van fietsroutes en verkeersveiligheid voor fietsers. Door de geïnterviewden wordt ook de deskundige en veelal “enthousiaste/gepassioneerde inbreng” van de Fietsersbond in de werkgroepen van Tour de Force sterk gewaardeerd. Deze bijdrage wordt met name gezien op landelijk en regionaal niveau, lokaal blijkt dit minder zichtbaar (mede doordat de doelen van Tour de Force hier minder bekendheid hebben, zie ook §5.2). De geïnterviewden geven ook aan dat de projecten en activiteiten van de Fietsersbond duidelijk van toegevoegde waarde zijn, zowel in relatie tot Tour de Force maar voornamelijk voor de fietser in het algemeen. Echter de specifieke bijdrage aan de doelen van Tour de Force blijken soms lastig te bepalen en weinig zicht/meetbaar.

4.4 Conclusie

De onderzoeksvraag die in dit hoofdstuk centraal stond was: *In hoeverre draagt de subsidie aan de Fietsersbond, ofwel de gesubsidieerde projecten en activiteiten bij aan de doelen, uitvoeringsprogramma en activiteiten van Tour de Force (Agenda Fiets en opvolger)?*

De doelen en activiteiten van de Fietsersbond en Tour de Force sluiten goed op elkaar aan en versterken elkaar, mede doordat beide in de basis vergelijkbare doelen kennen: ze zetten zich beide in voor de fietser en het bevorderen van het fietsgebruik. Er is daarmee een duidelijke wisselwerking tussen de doelen en activiteiten van de Fietsersbond en Tour de Force.

Uit de analyse van de activiteiten van de Fietsersbond blijkt dan ook dat deze gericht zijn op, en bijdragen aan de doelen van Tour de Force. In de activiteitenplannen beschrijft de Fietsersbond de activiteiten die in het kader van de subsidie(aanvraag) worden ondernomen, waarbij de relatie met de Tour de Force doelen soms direct en soms indirect zichtbaar is. De projecten en activiteiten die de Fietsersbond financiert vanuit de subsidie passen daarmee goed binnen de randvoorwaarde voor de subsidie: de projecten dragen bij aan de doelen van de Tour de Force zoals benoemd in de Agenda Fiets en de opvolger Tweede etappe – Schaalsprong Fiets.

De bijdrage van activiteiten aan de TdF-doelen blijkt, mede door de (meer strategische) aard van de doelen en activiteiten, lastig te kwantificeren. Echter in kwalitatieve zin wordt de bijdrage van projecten en activiteiten van de Fietsersbond in deze evaluatie positief beoordeeld, zowel in relatie tot doelen van Tour de Force als tot het belang van de fietser in het algemeen. Daarbij is de Fietsersbond voor alle TdF-thema's actief. De deskundige en enthousiaste/ "gepassioneerde" inbreng van de bond in de TdF-werkgroepen wordt daarbij door de verschillende betrokken stakeholders zeer gewaardeerd. De inzet van de Fietsersbond levert daarmee een positieve bijdrage aan de doelen van Tour de Force.

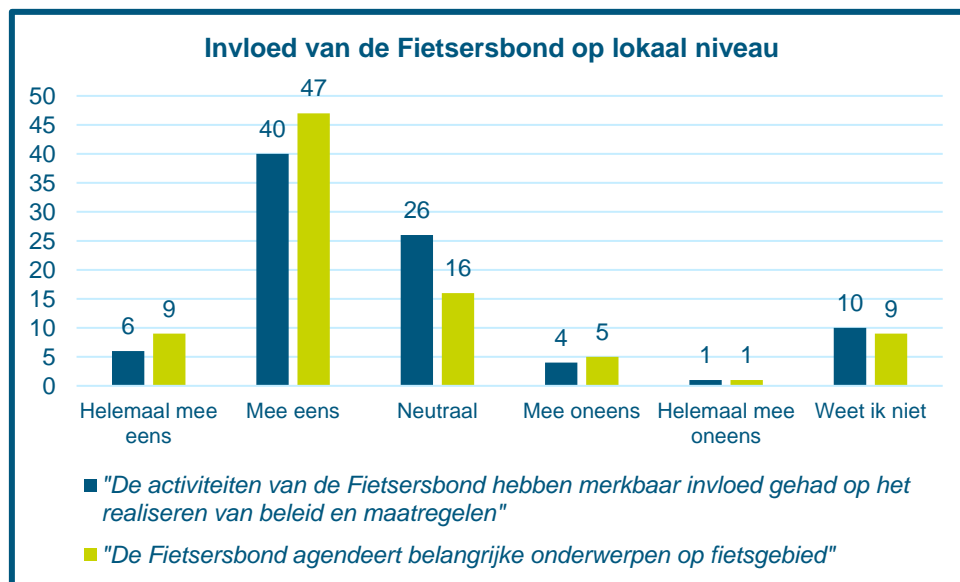
5 Lokale belangenbehartiging

De onderzoeksvraag die in dit hoofdstuk centraal staat is: *In welke mate is de Fietsersbond effectief in het behartigen van belangen van fietsers in besluitvorming van lokale overheden?* Ter beantwoording van deze vraag beschrijft dit hoofdstuk achtereenvolgens de effectiviteit van de (activiteiten van de) Fietsersbond op lokaal niveau, de relatie met de subsidie en bijbehorende de aandachtspunten.

5.1 Effectiviteit Fietsersbond positief beoordeeld

Lokale afdelingen hebben merkbare invloed op lokaal fietsbeleid

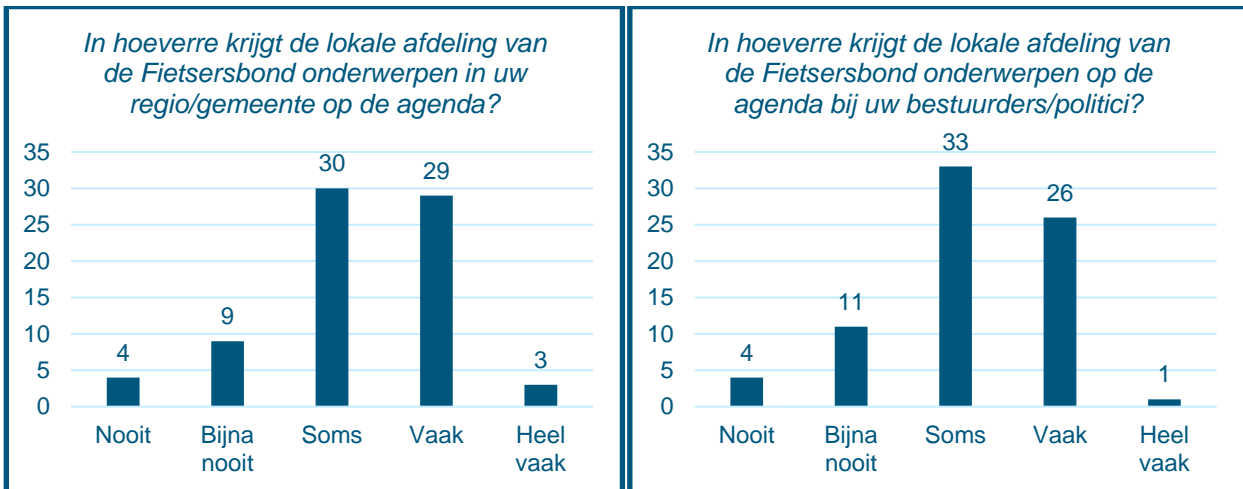
De lokale belangenbehartiging wordt zowel door de beleidsmedewerkers van gemeentes, als door de vrijwilligers van de Fietsersbond, als positief ervaren. Het merendeel van de beleidsmedewerkers geeft daarbij aan dat de Fietsersbond merkbaar invloed heeft gehad op het realiseren van beleid en maatregelen, en dat de Fietsersbond belangrijke onderwerpen op fietsgebied agendeert (zie Figuur 2).

Figuur 2: Mening van beleidsmedewerkers gemeenten over de invloed van de Fietsersbond

Lokale afdelingen krijgen onderwerpen op agenda

Daarbij lukt het de lokale afdeling soms tot vaak om onderwerpen op de agenda te krijgen, zowel ambtelijk als bestuurlijk (zie Figuur 3). Daarbij wordt aangegeven dat directe contacten tussen vrijwilligers en lokale bestuurders helpen om onderwerpen te agenderen. De effectiviteit van de lokale belangenbehartiging verschilt wel per gemeente/afdeling en is sterk afhankelijk van de lokale vrijwilligers. De lokale afdelingen in grote steden zijn daarbij relatief professioneel georganiseerd, terwijl de kwaliteit in afdelingen in kleine gemeenten sterk afhankelijk is van de desbetreffende vrijwilliger(s).

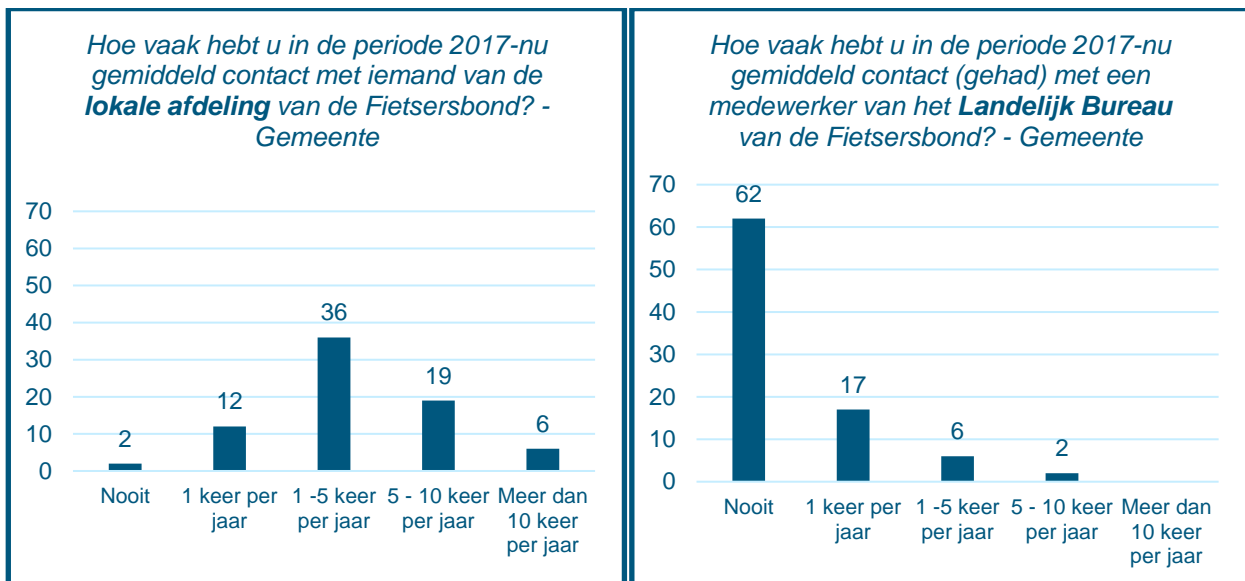
Figuur 3: Mate waarin Fietsersbond onderwerpen op de agenda krijgt volgens beleidsmedewerkers gemeenten

Lokale afdelingen boeken concrete resultaten

Ruim 85% van de lokale vrijwilligers van de Fietsersbond geven eveneens aan concrete resultaten te boeken. Dit zien zij met name terug in “harde resultaten”, zoals concrete realisatie van hun suggesties/advies voor fietsinfrastructuur en -voorzieningen op straat (denk daarbij bijvoorbeeld aan inrichting van fietspaden, verwijderen van obstakels, fietsenstallingen bij stations, verbeterde verkeerssituaties of wachttijden bij verkeersregelinstallaties). Daarnaast zien zij hun werk in toenemende mate ook terug in “zachte resultaten”, zoals het opnemen van fietsspecifieke thema’s in gemeentelijke mobiliteitsplannen, verkeersregels als “snorfiets naar de rijbaan” of “30 is het nieuwe 50”, of gemeentelijke budgetreserveringen voor het fietsnetwerk. De vrijwilligers ervaren dat hun input door de regionale overheden serieus wordt meegenomen in afwegingen. Daarbij worden de lokale resultaten in de evaluatie ook wel als “veel kleine trotsjes” benoemd.

Regelmatig contact met lokale afdeling en kundig advies

De beleidsmedewerkers hebben gemiddeld tussen de 0-10 keer contact met de betreffende lokale afdeling (zie Figuur 4), waarbij het initiatief voor het contact over en weer vanuit beide organisaties komt. De contactmomenten verschillen per gemeente, in sommige gemeenten is er sprake van reguliere ambtelijke overlegmomenten, in andere gemeenten is het contact meer ad hoc. De beleidsmedewerkers ontvangen zowel gevraagd als ongevraagd advies en beoordelen de wijze waarop de Fietsersbond hen adviseert als redelijk tot zeer adequaat. De invloed van de lobby van de Fietsersbond wordt daarbij met name als informatief beschouwd, en in mindere mate sturend dan wel bepalend voor de besluitvorming van de lokale bestuurders.

Figuur 4: Frequentie van contactmomenten met de Fietsersbond volgens beleidsmedewerkers gemeenten

Contact met landelijk bureau beperkt maar naar tevredenheid

De lokale beleidsmedewerkers geven aan relatief weinig contact hebben met het Landelijk bureau van de Fietsersbond (zie Figuur 4), zij hebben logischerwijs voor de lokale aangelegenheden voornamelijk contact met de lokale afdelingen van de Fietsersbond. De respondenten die wel contact hebben met het landelijk bureau hebben dat voornamelijk over meer strategische onderwerpen (landelijke fietsbeleid, schaa sprong Fiets), de Fietsstadverkiezingen en snelfietsroutes. Zij zijn daarbij overwegend tevreden met het contact.

Lokale expertise voornaamste toegevoegde waarde van lokale afdelingen

De lokale en verkeerskundige kennis en expertise van de lokale afdelingen wordt als een belangrijke toegevoegde waarde beschouwd. Met name over lokale infrastructuur kunnen de vrijwilligers goed meepraten en adviseren over lokale situaties. Daarnaast worden het signaleren van knelpunten, een duidelijke blik vanuit de fietsersdoelgroep en lokaal bruikbare contacten in het lokale netwerk als belangrijke toegevoegde waarden genoemd.

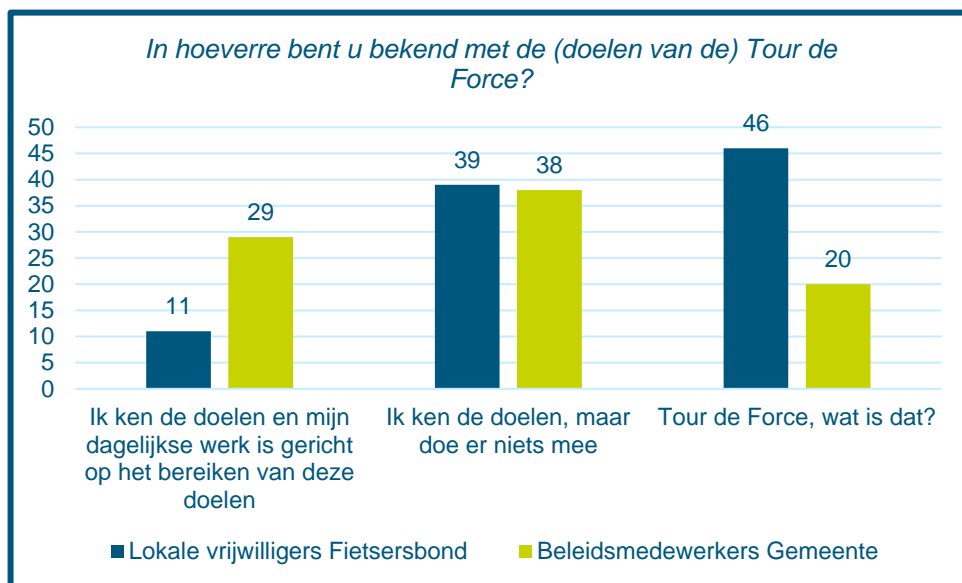
Betrokkenheid in vroeg stadium komt resultaat ten goede

De inbreng van de Fietsersbond wordt veelal effectiever beschouwd op het moment dat de vrijwilligers vanuit een vroeg stadium van een project betrokken zijn. De indruk bestaat dat wanneer zij proactief hun expertise kunnen inbrengen, zij meer kunnen bereiken voor de fietser dan wanneer zij achteraf reageren op reeds uitgewerkte plannen. Ook vanuit de lokale overheden wordt vroege betrokkenheid als prettig ervaren.

5.2 Effectiviteit activiteiten in relatie tot subsidie

Lokaal relatief weinig verbondenheid met Tour de Force doelen

Ruim 75% van de lokale beleidsmedewerkers geeft aan bekend te zijn met de doelen van Tour de Force, echter 44% van de beleidsmedewerkers geeft aan er niets actief mee te doen. Slechts 33% van de beleidsmedewerkers geeft aan dat hun dagelijks werk gericht is op deze doelen, zie Figuur 5. Op lokaal niveau geven de beleidsmedewerkers daarbij aan relatief weinig verbonden te zijn met de doelen van Tour de Force.

Figuur 5: Mate van bekendheid met Tour de Force doelen op lokaal niveau

Onder de lokale vrijwilligers van de Fietsersbond geeft bijna de helft van de respondenten aan niet bekend te zijn met de doelen van Tour de Force. Van de overige respondenten geeft ruim 40% aan de doelen wel te kennen, maar er niet actief aan te werken. De doelen spelen daarmee ook voor lokale vrijwilligers een relatief kleine rol.

Bijdrage activiteiten aan doelstellingen Tour de Force

De bijdrage van de activiteiten aan de doelen van Tour de Force blijken op lokaal niveau relatief weinig zichtbaar. Mede doordat de TdF-doelen op lokaal niveau weinig bekendheid hebben, geven de respondenten in de evaluatie aan dat de bijdrage lastig in te schatten is. Dit is niet verwonderlijk, Tour de Force speelt zich immers meer af op landelijk en regionaal niveau. Toch dragen ook lokale activiteiten van de Fietsersbond indirect (en meer onbewust) bij, deze liggen namelijk sterk in lijn met de doelen van Tour de Force.

Opvallend is dat de doelen in de grote(re) steden vaak wel bekend zijn. Deze (middel)grote steden (F10) zijn vaak actief betrokken bij de Tour de Force-werkgroepen en de activiteiten uit bijbehorende uitvoeringsprogramma's. Zij zijn gezamenlijk de voorlopers op het gebied van fietsbeleid en bijbehorende projecten in Nederland, en vanuit die positie beter aangesloten bij de ontwikkelprocessen rond Tour de Force. Specifiek het thema "Fiets in de stad" is daarbij voor hen van belang, waarbij Tour de Force o.a. het fietsgebruik een volwaardige plek in omgevingsplannen/visies van gemeenten wil geven. Ook stallingsvoorzieningen nabij (grote) stations is daarbij een regelmatig terugkerend thema ("Fiets in de keten").

Ook is de door de Fietsersbond georganiseerde Fietsstadverkiezing een in het oog springende activiteit op lokaal niveau. Deze landelijke verkiezing is bedoeld om gemeenten in Nederland te stimuleren hun fietsklimaat te bevorderen en om gemeenten met een goed fietsklimaat te belonen¹². Tweejaarlijks wordt "de Fietsstad van het jaar" uitgeroepen en wordt aandacht besteed aan "de snelste stijgers" (gemeenten die de meeste vooruitgang hebben geboekt).

¹² <https://www.fietsersbond.nl/fietsstad2020/>

De uitslag wordt onder meer bepaald op basis van publieksenquêtes per gemeente, gericht op thema's als beleving, onderhoud, het fietsnetwerk en kwaliteit van infrastructuur. Ook worden objectieve fietsfactoren, zoals aanwezigheid van fietsrotondes of hoge snelheidsverschillen op straat, per gemeente in de beoordeling meegenomen. Deze informatie is niet alleen bepalend voor de uitslag van de verkiezingen, maar biedt ook veel relevant inzicht (per gemeente) over goede en mogelijke verbeterpunten.

De Fietsstadverkiezing biedt daarmee op meerdere manieren toegevoegde waarde. Enerzijds wordt de aandacht en publiciteit die de Fietsersbond hiermee genereert als belangrijke toegevoegde waarde gezien om het belang van de fietser te behartigen. Anderzijds biedt het op gemeentelijk niveau relevante informatie ter verbetering van het fietsklimaat, waar lokale beleidsmedewerkers actief mee aan de slag kunnen.

Vrijwilligers zijn tevreden over ondersteuning vanuit het landelijk bureau van de Fietsersbond

Mede als onderdeel van de gesubsidieerde activiteiten biedt het landelijk bureau van de Fietsersbond ondersteuning aan (regionale/lokale¹³) vrijwilligers bij het behartigen van de belangen van de fietser. De vrijwilligers zijn hierbij positief over de ondersteuning die zij vanuit het landelijk bureau ontvangen:

- De vrijwilligers die het landelijk bureau om ondersteuning hebben gevraagd beoordelen de ondersteuning gemiddeld met een 7,4. Zij zijn met name zeer tevreden over de ondersteuning bij verkeersinhoudelijke adviezen. Ook geven zij veelal aan tevreden te zijn over de ondersteuning in het kader van lobby en strategie, publiciteit, acties, de afdelingsorganisatie, de werving van nieuwe vrijwilligers en eventueel juridisch advies.
- De vrijwilligers die contact hebben gehad met het landelijk bureau geven aan tevreden tot zeer tevreden te zijn. Zij zijn met name (zeer) tevreden over vriendelijkheid en de ter zake kundigheid van het landelijk bureau. Ook zijn zij veelal tevreden over de relevantie van het antwoord en de mate waarin het contact inspireert, duidelijkheid biedt en het landelijk bureau betrokkenheid toont. De reactiesnelheid vanuit het landelijk bureau is naar tevredenheid, maar zou in enkele gevallen sneller kunnen.
- De vrijwilligers voelen zich gewaardeerd door het landelijk bureau.
- De onderwerpen waar het landelijk bureau aan werkt sluiten redelijk tot goed aan bij onderwerpen die op regionaal/lokaal niveau spelen.
- Qua communicatiemiddelen van de Fietsersbond zijn de vrijwilligers:
 - (zeer) tevreden over de Vogelvrije fietsers (tijdschrift voor leden) en het Schakeltje (nieuwsbrief voor actieve leden);
 - Neutraal tot zeer tevreden over landelijke en lokale website van de Fietsersbond en de Fietsflits (nieuwsbrief)
 - Neutraal tot zeer tevreden over ledendag/ledenraad, fietscafé, online webinars. Met name de online webinars lijken in toenemende mate gewaardeerd te worden sinds de beperkingen als gevolg van het coronavirus.

5.3 Aandachtspunten voor lokale belangenbehartiging

Groot lokaal netwerk van vrijwilligers als kracht maar ook als risico

Vanuit de verschillende interviews blijkt dat het uitgebreide lokale netwerk een grote kracht is van de Fietsersbond. Daarmee worden de belangen van de fietser in het hele land behartigd vanuit de lokale kennis en kunde. Echter, dit grote netwerk kent echter ook een aantal aandachtspunten:

- Kwaliteit lokaal advies afhankelijk van specifieke vrijwilliger(s): de lokale afdelingen van de Fietsersbond verschillen sterk van grootte en aantal vrijwilligers. Sommige afdelingen kennen meerdere actieve vrijwilligers, terwijl andere afdelingen met enkele individuen moet doen. De

¹³ Het gaat hier om de ervaringen van vrijwilligers die zowel op lokaal als regionaal niveau actief zijn.

kwaliteit van de lokale belangenbehartiging en adviezen, en het zwaartepunt van de lokale thematiek, is daarmee dan ook sterk afhankelijk van de capaciteit, expertise, houding en werkwijze van de lokale vrijwilliger(s). Waar de ene gemeente kan lezen en schrijven met de lokale vrijwilliger(s), kan de volgende gemeente minder goed met de vrijwilliger door één deur. Dit maakt dat de Fietsersbond in de ene gemeente doeltreffender is dan in de andere.

- Verouderde samenstelling vrijwilligersbestand: een veel terugkomend aandachtspunt in de evaluatie is de samenstelling van de lokale vrijwilligers. Deze groep bestaat voor een groot deel uit senioren/gepensioneerden die veel kennis en kunde te bieden hebben. Dit lijkt logisch te verklaren: deze doelgroep heeft relatief ruim tijd voor het vrijwilligerswerk in vergelijking tot jongere doelgroepen, mede gezien het werk grotendeels plaatsvindt tijdens reguliere werktijden. Echter wordt dit door geïnterviewden ook gezien als risico: wanneer er geen jongere opvolgers klaar staan valt er mogelijk een gat in het lokale vrijwilligersnetwerk wanneer deze vergrijzende groep vrijwilligers stopt. Zowel het werven van nieuwe leden als het verjongen van het ledenbestand wordt daarom als belangrijk aandachtspunt én als kans gezien: een frisse wind door het ledenbestand kan ook de positionering, het imago en de toekomstbestendigheid van de Fietsersbond versterken.

Fiets als onderdeel in bredere belangenafweging

De lokale vrijwilligers behartigen de belangen van de fietser over het algemeen op een opbouwende en kundige manier. Een veel gehoord aandachtspunt in de evaluatie is dat de lokale vrijwilligers daarbij soms weinig oog en begrip lijken te hebben voor de bredere belangenafweging waar lokale overheden mee te maken hebben: de fiets is niet alleen op de straat, ook andere modaliteiten en omgevingsfactoren spelen een rol in de lokale besluitvorming over lokale vraagstukken. Meer begrip en inlevingsvermogen vanuit de vrijwilligers is hier volgens de lokale overheden wenselijk. Om over en weer meer begrip en draagvlak te creëren, wordt aangegeven dat het de lokale vrijwilligers van de Fietsersbond kan helpen als de lokale overheid in de communicatie rondom hun besluitvorming de gemaakte keuzes duidelijk en schriftelijk beargumenteren.

5.4 Conclusie lokale belangenbehartiging

De onderzoeksvraag die in dit hoofdstuk centraal stond was: *In welke mate is de Fietsersbond effectief in het behartigen van belangen van fietsers in besluitvorming van lokale overheden?*

Uit de evaluatie blijkt dat de effectiviteit van de Fietsersbond op lokaal niveau positief wordt beoordeeld. De vrijwilligers van lokale afdelingen krijgen onderwerpen op de lokale agenda en boeken veelvoudig concreet resultaat, met name wat betreft lokale infrastructuur en fietsvoorzieningen. De inhoudelijke kennis en kunde van de vrijwilligers wordt daarbij over het algemeen zeer gewaardeerd. Wel is de kwaliteit van de adviezen en samenwerking veelal afhankelijk van de kwaliteit en capaciteit van het lokale individu. Daarmee verschilt de effectiviteit en doeltreffendheid per gemeente/lokale afdeling.

De doelen van Tour de Force zijn op lokaal niveau relatief weinig bekend, maar de lokale activiteiten van de Fietsersbond dragen hier (soms onbewust) wel aan bij. Met name de Fietsstadverkiezing is een belangrijke activiteit die lokaal veel toegevoegde waarde biedt.

Het grote lokale netwerk van de Fietsersbond wordt als belangrijke kracht gezien, echter heeft dit ook een keerzijde. Zoals eerder benoemd is de kwaliteit van het lokale advies sterk afhankelijk van de betreffende lokale vrijwilliger. Daarnaast vormt het verouderde vrijwilligersbestand een mogelijk risico voor de continuïteit van de lokale belangenbehartiging. Versterking en verjonging van het ledenbestand is dan ook een veelgenoemd aandachtspunt voor de Fietsersbond.

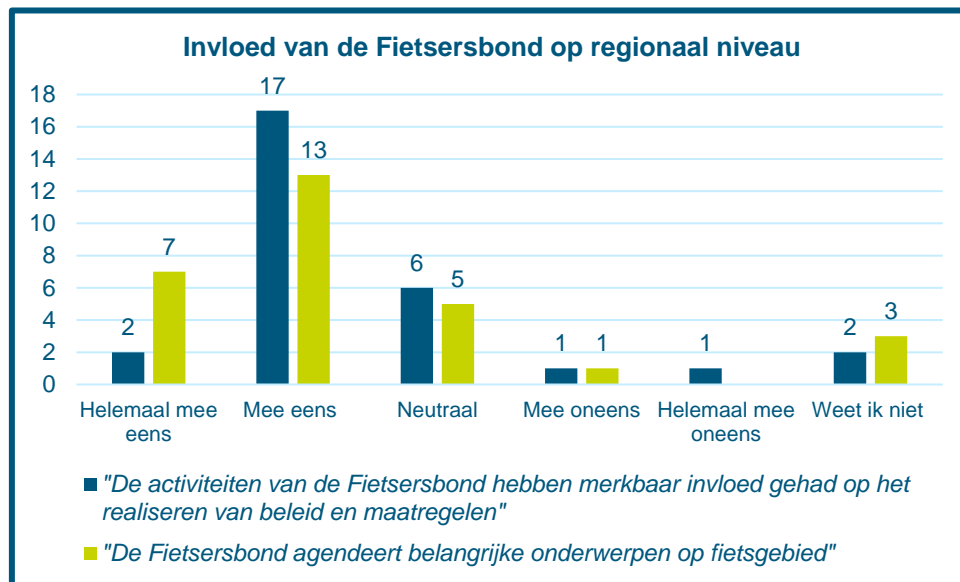
6 Regionale belangenbehartiging

De onderzoeksvraag die in dit hoofdstuk centraal staat is: *In welke mate is de Fietsersbond effectief in het behartigen van belangen van fietsers in besluitvorming van regionale overheden?* Ter beantwoording van deze vraag beschrijft dit hoofdstuk achtereenvolgens de effectiviteit van de (activiteiten van de) Fietsersbond op regionaal niveau, de relatie met de subsidie en bijbehorende de aandachtspunten.

6.1 Effectiviteit Fietsersbond overwegend positief beoordeeld

Regionale afdelingen hebben positieve invloed op lokaal fietsbeleid

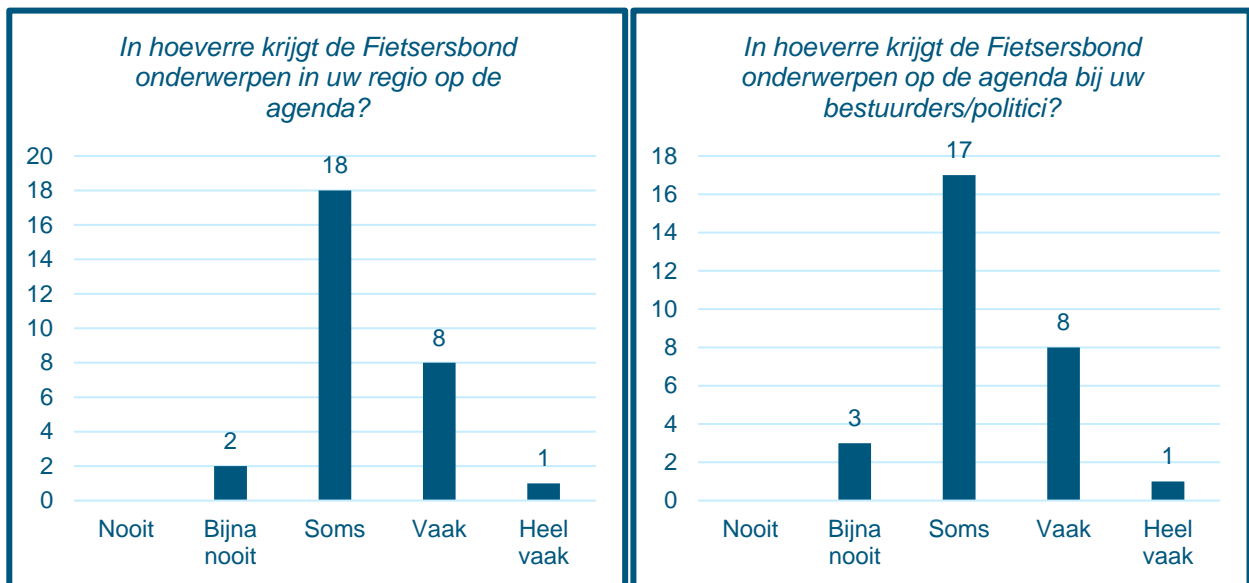
De regionale belangenbehartiging wordt zowel door de beleidsmedewerkers van provincies en (metropool/vervoer)regio's, als door de vrijwilligers van de Fietsersbond, als positief ervaren. Het merendeel van de beleidsmedewerkers geeft daarbij aan dat de Fietsersbond merkbaar invloed heeft gehad op het realiseren van beleid en maatregelen, en dat de Fietsersbond belangrijke onderwerpen op fietsgebied agendeert (zie Figuur 6).

Figuur 6: Mening van beleidsmedewerkers provincies en regio's over de invloed van de Fietsersbond

Fietsersbond krijgt onderwerpen op regionale agenda

Daarbij lukt het de regionale afdeling soms tot vaak om onderwerpen op de agenda te krijgen, zowel ambtelijk als bestuurlijk (zie Figuur 7). Opvallend daarbij is dat enkele beleidsmedewerkers bij metropool/vervoerregio's aangeven dat dit bijna nooit lukt, terwijl dit bij provincies niet voorkomt. Daarbij wordt door de respondenten aangegeven dat de effectiviteit wel per regio verschilt en mede afhankelijk is van de inzet en expertise van de betreffende regionale vertegenwoordiger(s).

Figuur 7: Mate waarin Fietsersbond onderwerpen op de agenda krijgt volgens beleidsmedewerkers provincies/regio's

Fietsersbond boekt ook regionaal concrete resultaten

De regionale vertegenwoordigers van de Fietsersbond geven eveneens aan concrete resultaten te boeken. Dit zien zij met name terug doordat plannen worden aangepast op basis van hun advies, en dat hun suggesties voor fietsinfrastructuur en -voorzieningen ook daadwerkelijk worden gerealiseerd op straat. De vrijwilligers ervaren dat hun input door de regionale overheden serieus wordt meegenomen in afwegingen.

Regelmatig contact en kundig regionaal advies

De beleidsmedewerkers hebben gemiddeld tussen de 0-10 keer contact met de betreffende regionale afdeling, waarbij het initiatief voor het contact over en weer vanuit beide organisaties komt. De contactmomenten verschillen per regio, in sommige regio's is er sprake van reguliere ambtelijke overlegmomenten, in andere regio's is het contact meer ad hoc. De beleidsmedewerkers ontvangen zowel gevraagd als ongevraagd advies en beoordelen de wijze waarop de Fietsersbond hen adviseert als redelijk tot zeer adequaat. De invloed van de lobby van de Fietsersbond is daarbij met name informatief en enigszins sturend, en in mindere mate bepalend voor de besluitvorming van de regionale bestuurders.

Contact met landelijk bureau beperkt maar naar tevredenheid

De regionale beleidsmedewerkers geven aan veelal tussen 0-5 keer per jaar contact te hebben met het Landelijk bureau van de Fietsersbond. De respondenten die wel contact hebben met het landelijk bureau hebben dat onder meer in het kader van Tour de Force en over strategische onderwerpen (landelijke fietsbeleid en lobby), snelfietsroutes en fietsparkeervoorzieningen bij stations. Zij zijn daarbij (zeer) tevreden over het contact.

Toegevoegde waarde van de regionale afdeling

De beleidsmedewerkers ervaren toegevoegde waarde van de regionale afdeling, al komt dit minder sterk tot uiting dan op landelijk en lokaal niveau. Naast "de onschatbare hoeveelheid praktijk- en detailkennis" wordt als toegevoegde waarde onder andere genoemd dat "de Fietsersbond in elke fase helpt beleid en uitvoering beter te maken" en dat "de afdeling constructief kennis en kunde inzet voor zowel concrete projecten als de programmering van deze projecten". Tevens wordt de positieve sfeer in bijeenkomsten gewaardeerd, slechts in één specifieke regio blijkt de sfeer en samenwerking ook minder goed te zijn.

Samenwerking op “harde” en “zachte(re)” thema’s

De regionale overheden en afdelingen werken in toenemende mate samen, met name op het gebied van fietsinfrastructuur. Regionale snel- en doorfietsroutes (en knelpunten in) het regionale fietsnetwerk staan daarbij steeds vaker op de regionale agenda. Daarbij wordt aangegeven dat er een lichte verschuiving lijkt te ontstaan, waarbij het accent steeds meer ook op de “zachtere” thema's als gedrag, gezondheid en recreatief fietsen komt te liggen. Ook verkeersveiligheid en fietsparkeervoorzieningen nabij stations worden als belangrijke thema's genoemd waarop de partijen regionaal samenwerken.

6.2 Effectiviteit activiteiten in relatie tot subsidie

Tour de Force doelen zijn regionaal bekend

Op regionaal niveau zijn de beleidsmedewerkers goed bekend met de doelen van Tour de Force. Ruim 80% van beleidsmedewerkers bij provincies en (metropool/vervoer)regio's geeft aan dat hun dagelijks werk gericht is op deze doelen. Onder de vrijwilligers van de Fietsersbond die regionaal actief zijn is eveneens de meerderheid bekend met de doelen, echter geeft bijna de helft van de respondenten aan er niet actief mee bezig te zijn.

Bijdrage activiteiten aan doelstellingen Tour de Force

Op regionaal niveau houden de vrijwilligers zich met name bezig met ambtelijk overleg en formele reacties (zienswijzen/bezwaren). Andere activiteiten van de Fietsersbond op regionaal niveau zien de provinciale/regionale beleidsmedewerkers daarbij weinig terug. De bijdrage van de activiteiten aan de doelen van Tour de Force blijkt daarmee voor hen dus ook op regionaal niveau lastig in te schatten. De activiteiten van de Fietsersbond dragen daarmee op het regionale schaalniveau meer indirect bij aan de doelen van Tour de Force: meer aandacht voor de fiets en focus op de regionale routes.

6.3 Aandachtspunten voor regionale belangenbehartiging

Wisselende organisatiegraad per regio

De regionale vertegenwoordigers van de Fietsersbond zijn nog relatief kort actief in vergelijking met de landelijke en lokale vertegenwoordiging. In 2018 heeft de Fietsersbond actief ingezet op het werven van provinciale/regionale vrijwilligers om zo de regionale vertegenwoordiging in alle provincies vorm te geven. Anno 2021 is er in elke provincie minimaal één contactpersoon, in sommige regio's zijn er inmiddels meerdere vrijwilligers. De manier waarop zij georganiseerd zijn verschilt echter sterk per regio: soms is er sprake van lokale vertegenwoordigers die samenkomen in een regionaal overleg, soms is er sprake van individuele vertegenwoordigers.

Effectiviteit en regionaal resultaat mede-afhankelijk van beschikbare mankracht

Ondanks dat er vanuit de Fietsersbond geluiden klinken dat zij in de regio's steeds beter aan tafel komen te zitten, is het resultaat dat regionaal kan worden bereikt sterk afhankelijk van de mankracht/het individu in de regio. Vanuit de interviews blijkt dat in sommige regio's sprake is van een uitgebreide regionale samenwerking, terwijl in andere regio's de regionale vrijwilligers weinig zichtbaar en/of actief zijn. Ook de tevredenheid over de manier van samenwerken, en daarmee de doeltreffendheid op regionaal niveau, wisselt per provincie/regio.

Regionale vertegenwoordiging van toenemend belang?

Door de opkomst van de elektrische fiets wordt de reikwijdte van de fiets groter. Dit leidt tot een grotere (potentiële) fietsafstand waardoor (gemeente)grenzen makkelijker worden overschreden met de fiets. Alleen al dit gegeven zorgt voor een toenemend belang van het regionaal niveau voor de fiets. Daarnaast zijn de regio's en provincies ook steeds actiever op fietsgebied: snelfietsroutes en een verdere regionalisering van het fietsbeleid worden steeds belangrijker. Voor de Fietsersbond wordt het daarmee ook belangrijker om op regionaal niveau de belangen van de fietsers te behartigen.

6.4 Conclusie regionale belangenbehartiging

De onderzoeksvraag die in dit hoofdstuk centraal stond was: *In welke mate is de Fietsersbond effectief in het behartigen van belangen van fietsers in besluitvorming van regionale overheden?*

Ook op regionaal en provinciaal niveau lukt het de Fietsersbond de belangen van de fietser te behartigen. De effectiviteit wordt daarbij over het algemeen positief beschouwd: de vrijwilligers boeken concrete resultaten en krijgen relatief vaak onderwerpen op de regionale agenda, de regionale overheden zien de input van de regionale vrijwilligers als toegevoegde waarde.

Door een wisselende organisatiegraad en afhankelijkheid van individuen verschilt de regionale samenwerking (en bijbehorende resultaten) echter sterk per regio. Daarmee lijkt de Fietsersbond op regionaal niveau minder doeltreffend dan op lokaal niveau. Met toenemende aandacht voor het regionaal fietsbeleid is de regionale organisatie en samenwerking een aandachtspunt voor de Fietsersbond.

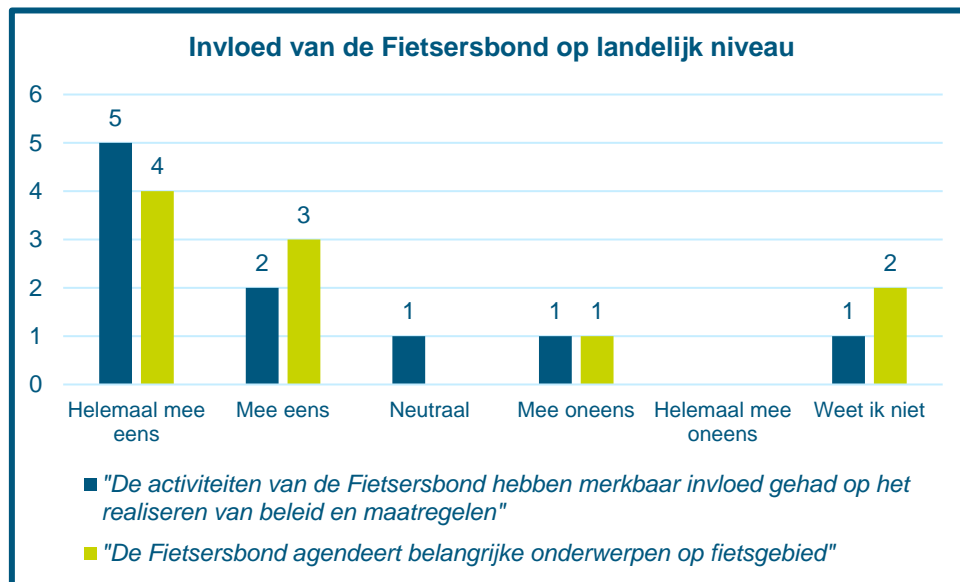
7 Landelijke belangenbehartiging

De onderzoeksvraag die in dit hoofdstuk centraal staat is: *In welke mate is de Fietsersbond effectief in het behartigen van belangen van fietsers in besluitvorming van de landelijke overheid en landelijk opererende organisaties?* Ter beantwoording van deze vraag beschrijft dit hoofdstuk achtereenvolgens de effectiviteit van de (activiteiten van de) Fietsersbond op landelijk niveau, de relatie met de subsidie en bijbehorende de aandachtspunten.

7.1 Effectiviteit Fietsersbond positief beoordeeld

Effectieve en positieve lobby op landelijk niveau

De landelijke belangenbehartiging wordt door de beleidsmedewerkers als positief ervaren. Het merendeel van de beleidsmedewerkers geeft aan dat de Fietsersbond merkbaar invloed heeft gehad op het realiseren van beleid en maatregelen, en dat de Fietsersbond belangrijke onderwerpen op fietsgebied agendeert (zie Figuur 8).

Figuur 8: Mening van beleidsmedewerkers landelijke overheid over de invloed van de Fietsersbond

Fietsersbond krijgt ook landelijk onderwerpen op de (politieke) agenda en boekt concrete resultaten

Daarbij lukt het de Fietsersbond om ook op landelijk niveau onderwerpen op de agenda te krijgen en de belangen van de fietser te behartigen. Een voorbeeld van een recent resultaat is "30 is het nieuwe 50", waar de Tweede Kamer mede door de lobby van de Fietsersbond een motie aannam om 30 kilometer de maximumsnelheid in de hele bebouwde kom te maken. Ook wordt het Nationaal Toekomstbeeld Fiets¹⁴ momenteel uitgewerkt, mede dankzij de inbreng van de Fietsersbond in Tour de Force en verschillende moties die de Fietsersbond hiervoor heeft ondersteund in de Tweede Kamer. Andere voorbeelden zijn investeringen in o.a. stallingsvoorzieningen op stations (inclusief lobby voor eerste 24u vrij parkeren), verkeersveiligheid en onbewaakte overwegen.

¹⁴ Rijk en regio's hebben afgesproken in 2021 regionale Fietsnetwerkplannen op te stellen die samen optellen tot een Nationaal Toekomstbeeld Fiets. Dit beoogt een landelijk dekkend netwerk van fietsinfrastructuur te realiseren dat een effectief en vanzelfsprekend alternatief vormt naast de netwerken voor wegen en spoor. Met deze afspraak wordt invulling gegeven aan de gezamenlijke ambities van het samenwerkingsverband Tour de Force om te komen tot meer en veiliger fietsgebruik in Nederland. (Bron: <https://www.fietsberaad.nl/Tour-de-Force/Nieuws/Nieuwsdetail/Nationaal-Toekomstbeeld-Fiets-moet-fiets-zichtbaar/23967>)

Ook in de politiek is de invloed van de Fietsersbond zichtbaar en is er sprake van effectieve lobby. Zo stellen Kamerleden regelmatig Kamervragen of brengen zij onderwerpen aan de orde die door de Fietsersbond zijn aangedragen. Resultaat is voeding voor het debat en in sommige gevallen een formele reactie van de minister/staatssecretaris. In andere gevallen worden suggesties van de Fietsersbond direct overgenomen in beleid, los van de politiek. De positieve werkrelaties en goede contacten (ambtelijk, bestuurlijk en in de kamer) van de Fietsersbond helpen daarbij om op landelijk niveau succesvol te lobbyen.

Positief beeld van de Fietsersbond

In de evaluatie is meermaals genoemd dat het landelijk bureau van de Fietsersbond een realistisch beeld heeft van (on)mogelijkheden en zich goed kan verplaatsen in de bestuurlijke werkelijkheid op landelijk niveau. Naast dit begrip voor een breder perspectief kenmerken de landelijke partijen de inzet van de Fietsersbond als onder meer professioneel, deskundig/inhoudelijk kwalitatief goed, gepassioneerd en effectief. 80% van de respondenten geeft daarbij aan (zeer) tevreden te zijn over het contact met het landelijk bureau van de Fietsersbond. De Fietsersbond is daarmee vanuit een oorspronkelijk meer activistische organisatie uitgegroeid tot een professionele belangenbehartiger. Ook de inzet en bijdrage van voormalig directeur Saskia Kluit wordt daarbij meermaals als zeer positief benoemd.

Ook landelijke partijen geven aan dat de Fietsersbond constructief aan tafel zit om de belangen van de fietser op verschillende niveaus te behartigen. Waar de Fietsersbond voorheen mogelijk een wat starre/ongenuanceerde houding aannam is er inmiddels een nieuwe werkvorm ontstaan. Hierbij heeft de Fietsersbond inmiddels als zeer gewaardeerd partner een duidelijke positie aan tafel weten te verwerven.

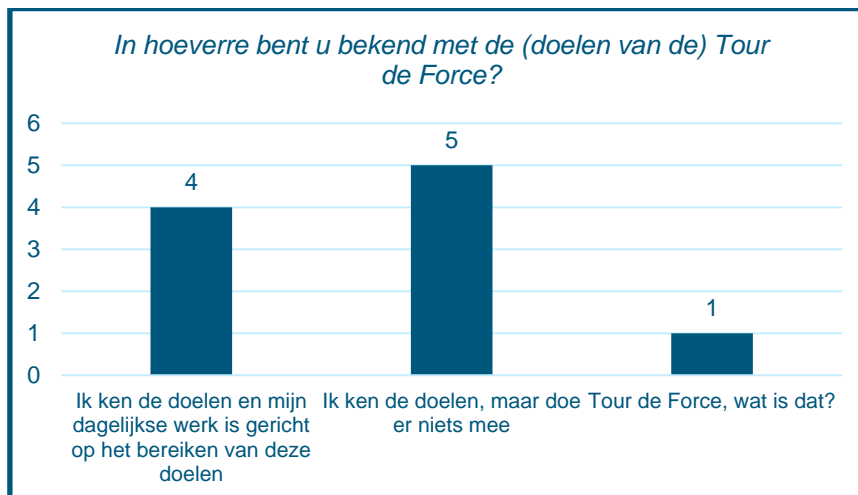
Contact met landelijk bureau positief beoordeeld

De beleidsmedewerkers op landelijk niveau geven aan regelmatig contact te hebben met het Landelijk bureau van de Fietsersbond. Dit contact gaat onder meer over het behartigen van de belangen van de fietser in het algemeen (lobby), maar ook over grotere (strategische) projecten, verkeersveiligheid en fietsparkeervoorzieningen bij stations. Zij zijn daarbij (zeer) tevreden over het contact.

7.2 Effectiviteit activiteiten in relatie tot subsidie

Tour de Force doelen zijn landelijk bekend, effectiviteit lastig te relateren aan activiteiten

Op landelijk niveau zijn de beleidsmedewerkers goed bekend met de doelen van Tour de Force. Circa de helft van de respondenten is in hun dagelijks werk gericht op deze doelen, de andere helft geeft aan er niet actief mee te werken (zie Figuur 9).

Figuur 9: Mate van bekendheid met Tour de Force doelen van beleidsmedewerkers landelijke overheid

Continue samenwerking tussen Fietsersbond en Tour de Force

Binnen de Tour de Force wordt de Fietsersbond als belangrijke partner beschouwd. De Fietsersbond heeft invloed op het programma van Tour de Force máár wordt ook beïnvloed door de overheden die bij Tour de Force aan tafel zitten. Een deel van de lobby en andere activiteiten die de Fietsersbond onderneemt worden via Tour de Force aangekondigd en afgestemd. Er is dus een sterke samenwerking tussen het programma, de leden en de doelen van Tour de Force en de Fietsersbond. Deze liggen sterk in lijn met elkaar, enerzijds doordat de Fietsersbond zijn input bij het opstellen van de Tour de Force doelen heeft kunnen meegeven en anderzijds omdat de gesubsidieerde activiteiten van de Fietsersbond dienen bij te dragen aan de doelen van Tour de Force. Zodoende blijven ze elkaar continue versterken.

Bijdrage activiteiten aan doelstellingen Tour de Force

Zoals in Hoofdstuk 4 is geconstateerd dragen de gesubsidieerde activiteiten van de Fietsersbond (uit de activiteitenplannen en uitvoeringsprogramma's) bij aan de TdF-doelen. De input van de Fietsersbond op landelijk niveau wordt daarbij als zeer effectief en invloedrijk benoemd door respondenten. Wel blijkt de bijdrage aan de TdF-doelstellingen vaak lastig te relateren aan specifieke activiteiten.

Waar sowieso een duidelijke structurele bijdrage wordt gezien is in de zichtbare vertegenwoordiging van de Fietsersbond in vrijwel elke Tour de Force-werkgroep. De kundige en enthousiaste bijdrage vanuit de Fietsersbond wordt hier door de respondenten in deze evaluatie zeer gewaardeerd.

Ook de resultaten die de Fietsersbond bereikt met de lobby in de landelijke politiek dragen bij aan diverse TdF-thema's. Zo wordt momenteel het Nationaal Toekomstbeeld Fiets opgesteld, waarbij de Fietsersbond als een van de partners van Tour de Force actieve inbreng levert om invulling te geven aan meer en veiliger fietsgebruik in Nederland.

7.3 Aandachtspunten voor landelijke belangenbehartiging

Continuïteit afhankelijk van klein team, groot aantal vrijwilligers en beschikbare middelen

Uit de evaluatie blijkt dat de (effectiviteit van de) Fietsersbond (naast lokaal) ook op landelijk niveau sterk afhankelijk is van de beschikbare capaciteit en denkkracht. Zo houdt een handjevol medewerkers zich bezig met de landelijke lobby, maar is de lobby richting Tweede kamer sterk afhankelijk van één persoon. Ondanks dat de slagkracht van de Fietsersbond als groot wordt beschouwd vanwege het uitgebreide landelijke netwerk van vrijwilligers, is het landelijk bureau een relatief kleine organisatie met relatief beperkte middelen. Dit maakt de continuïteit van bepaalde werkzaamheden en taken van de Fietsersbond

kwetsbaar. Het landelijk bureau zet daarbij steeds meer in op spreiding en onderlinge versterking van het team, door bijvoorbeeld werkzaamheden te verspreiden over verschillende medewerkers en een pool van stagiairs aan zich te binden.

De rijkssubsidie levert daarbij een belangrijke bijdrage aan de beschikbare middelen van de Fietsersbond, maar vormt niet de enige financieringsbron en motivatie voor de Fietsersbond om de belangen van de fietser te behartigen. Wel levert de subsidie een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit en slagkracht van de (belangenbehartiging door de) Fietsersbond, waarmee deze ook deels afhankelijk is van de subsidie.

Positionering en professionalisering Fietsersbond voor bestendige toekomst?

De Fietsersbond is op verschillende vlakken actief, van strategische opgaven tot pragmatische lokale oplossingen. Binnen de Fietsersbond is daarbij over het algemeen goed bekend wat de bond doet en waar deze voor staat, landsbreed lijkt dit echter niet altijd even goed bekend te zijn. De Fietsvisie 2040 helpt daarbij al om de visie van de Fietsersbond verder uit te dragen. Echter, de wereld is en blijft tegelijkertijd in beweging en ook op het gebied van fiets(beleid) volgen de ontwikkelingen elkaar in rap tempo op. Dit betekent ook dat de Fietsersbond met deze ontwikkelingen moet kunnen meebewegen. Om de toekomst van de Fietsersbond te bestendigen wordt door meerdere respondenten dan ook aangeraden na te denken over de positionering (waar is de bond van?) en de organisatie van de bond, ook ten opzichte van soortgelijke (belangen)organisaties die zich in hetzelfde speelveld begeven. Verdere professionalisering van de vrijwilligers en/of commercialisering van de organisatie worden als mogelijke opties genoemd als bijdrage aan het voortbestaan van de Fietsersbond. Daarbij wordt ook de verjonging van het ledenbestand veelvoudig als een belangrijk aandachtspunt genoemd (zie ook §5.3).

7.4 Conclusie landelijke belangenbehartiging

De onderzoeksvraag die in dit hoofdstuk centraal stond was: *In welke mate is de Fietsersbond effectief in het behartigen van belangen van fietsers in besluitvorming van de landelijke overheid en landelijk opererende organisaties?*

Ook op landelijk niveau blijkt de Fietsersbond effectief in het behartigen van de belangen van de fietser. De Fietsersbond heeft merkbaar invloed gehad op het realiseren van beleid en maatregelen en agendeert belangrijke onderwerpen op fietsgebied op de landelijke agenda. Concrete resultaten van de lobby zijn zichtbaar door bijvoorbeeld het Nationaal Toekomstbeeld Fiets dat momenteel wordt opgesteld, maar ook doordat vragen van de Fietsersbond terugkomen in de Tweede kamer.

De Fietsersbond gaat hierbij doeltreffend te werk. De beleidsmedewerkers op landelijk niveau geven aan regelmatig contact te hebben met het Landelijk bureau van de Fietsersbond en zijn daarover (zeer) tevreden. Ook geven zij aan dat de Fietsersbond veelal constructief aan diverse gesprekstafels zit.

Enkele van deze gesprekstafels zijn de werkgroepen van Tour de Force, waarbij de Fietsersbond op bijna alle TdF-thema's actief is en daar een constructieve en kundige bijdrage levert. Deze, maar ook andere activiteiten van de Fietsersbond op landelijk niveau, dragen daarmee bij aan de TdF-doelen. Mede doordat de doelen en activiteiten van de Fietsersbond en Tour de Force sterk met elkaar in lijn liggen, is er een duidelijke wisselwerking zichtbaar.

Het takenpakket van de Fietsersbond wordt mede mogelijk gemaakt (en is daarmee deels afhankelijk van) de subsidie. De continuïteit van bepaalde taken uit het takenpakket van de Fietsersbond is daarbij op landelijk niveau afhankelijk van een klein team, en daarmee kwetsbaar. Daarom zet de Fietsersbond in op verdere spreiding van werkzaamheden. Ook de positionering en organisatie van de Fietsersbond verdienen aandacht, slimme ideeën (bijvoorbeeld verdere commercialisering) hierbij bieden kansen voor een bestendige toekomst.

8 Conclusie

De vraag die in deze evaluatie centraal stond was: *in welke mate leveren de gesubsidieerde projecten en activiteiten een toegevoegde waarde aan de belangenbehartiging voor de fietser en de doelen en activiteiten van de Agenda Fiets 2017-2020 (of een eventuele opvolger)?* Op basis van de bureaustudie, enquêtes en verdiepende interviews uit deze evaluatie beschrijft dit hoofdstuk de belangrijkste bevindingen en bijbehorende aandachtspunten.

8.1 Gesubsidieerde activiteiten Fietsersbond dragen bij aan doelen Tour de Force

Uit de evaluatie blijkt dat de inzet en activiteiten van de Fietsersbond een positieve bijdrage leveren aan de doelen en activiteiten van Tour de Force (specifiek: de “Agenda Fiets 2017-2020” en de “Tweede Etappe – Schaalsprong Fiets”). Dit blijkt onder meer uit:

Gesubsidieerde projecten en activiteiten dragen bij aan de doelen, uitvoeringsprogramma en activiteiten van Tour de Force

De projecten en activiteiten die de Fietsersbond financiert vanuit de subsidie passen binnen de randvoorwaarde voor de subsidie: de projecten dragen bij aan de doelen van de Tour de Force zoals benoemd in de Agenda Fiets en de opvolger Tweede etappe – Schaalsprong Fiets. Er is daarbij een duidelijke wisselwerking tussen de doelen en activiteiten van de Fietsersbond en Tour de Force: deze liggen in elkaars verlengde en zetten zich beide in voor de fietser en het bevorderen van het fietsgebruik.

De activiteiten van de Fietsersbond leveren daarbij een positieve bijdrage aan de doelen van Tour de Force. De Fietsersbond is voor vrijwel alle TdF-thema's actief in de werkgroepen, waarbij de deskundige en enthousiaste/ “gepassioneerde” inbreng van de Fietsersbond door de verschillende betrokken stakeholders sterk wordt gewaardeerd.

Ook de bijdrage van projecten en activiteiten van de Fietsersbond worden positief beoordeeld, zowel in relatie tot doelen van Tour de Force als tot het belang van de fietser in het algemeen. De Fietsersbond werkt mee aan activiteiten uit de TdF-uitvoeringsprogramma's en andersom zijn ook bestaande activiteiten van de Fietsersbond van toegevoegde waarde voor Tour de Force.

De subsidie vormt voor de Fietsersbond een belangrijke financieringsbron om de belangen van de fietsers te behartigen. Echter is de subsidieregeling niet de enige motivatie voor de Fietsersbond om deze activiteiten te ontplooiën. Als belangenbehartiger zet de Fietsersbond zich ook los van deze subsidieregeling en de doelen van Tour de Force in voor de fiets(er), maar door de subsidie kan met name de professionaliteit en daarmee de slagkracht van de Fietsersbond sterk worden vergroot.

De Fietsersbond blijkt op lokaal, regionaal en landelijk niveau effectief en doeltreffend in het behartigen van belangen van fietsers in de besluitvorming van overheden

Uit de evaluatie blijkt dat de effectiviteit van de Fietsersbond op zowel lokaal, regionaal als landelijk niveau positief wordt beoordeeld. De Fietsersbond heeft merkbaar invloed gehad op het realiseren van beleid en maatregelen en agendeert belangrijke onderwerpen op fietsgebied op de ambtelijke en bestuurlijke agenda's. De inhoudelijke kennis en kunde van de Fietsersbond wordt daarbij zeer gewaardeerd, en de vrijwilligers en medewerkers van de Fietsersbond boeken veelvoudig concreet resultaat. Zo ziet de Fietsersbond op lokaal niveau concreet resultaat terug in lokale infrastructuur en fietsvoorzieningen. Op landelijk niveau zijn concrete resultaten van de lobby zichtbaar door bijvoorbeeld het Nationaal Toekomstbeeld Fiets dat momenteel wordt opgesteld, maar ook doordat vragen van de Fietsersbond terugkomen in de Tweede kamer.

De Fietsersbond gaat daarbij naast effectief ook doeltreffend te werk. De lokale samenwerkingen worden gewaardeerd. De lokale beleidsmedewerkers en vrijwilligers van lokale afdelingen weten elkaar over het algemeen goed te vinden. Op landelijk niveau hebben de beleidsmedewerkers eveneens regelmatig contact met (het Landelijk bureau van) de Fietsersbond en zijn daarover (zeer) tevreden. De Fietsersbond zit daarbij veelal constructief aan diverse gesprekstafels. Op regionaal niveau lijkt de Fietsersbond minder doeltreffend. Mede door een sterk wisselende organisatiegraad en afhankelijkheid van individuen verschilt de kwaliteit en tevredenheid van de regionale samenwerking (en bijbehorende resultaten) sterk per regio.

De doelen van Tour de Force zijn met name op landelijk en regionaal niveau bekend bij beleidsmedewerkers en de Fietsersbond. Dit is niet verwonderlijk, immers is Tour de Force een samenwerking die voornamelijk op landelijk en regionaal niveau plaats vindt. De Fietsersbond is daarbij actief in de werkgroepen van Tour de Force, en de activiteiten van de Fietsersbond richten zich direct dan wel indirect op één of meerdere doelen van Tour de Force. Logischerwijs kennen de doelen van Tour de Force op lokaal niveau minder/weinig bekendheid. Toch dragen de lokale activiteiten van de Fietsersbond indirect (en soms onbewust) wel bij aan deze doelen. Met name de Fietsstadverkiezing is een belangrijke activiteit die lokaal veel toegevoegde waarde biedt: de onderzoeken/benchmarks uit deze verkiezingscampagne leveren veel informatie op en stimuleren gemeenten de fiets een goede plek in de lokale infrastructuur te geven.

8.2 Aandachtspunten voor vervolg subsidie en de Fietsersbond

Vanuit de evaluatie is een aantal aandachtspunten naar voren gekomen met betrekking tot de subsidieregeling, de organisatie van en de belangenbehartiging door de Fietsersbond.

Aandachtspunten met betrekking tot de subsidieregeling

- Het activiteitenplan ten behoeve van de subsidieaanvraag vraagt om een koppeling van producten en activiteiten aan oplevermomenten en de doelen van Tour de Force, dit is echter lastig omdat deze activiteiten in de praktijk vaak een continu proces zijn. De mate waarin de Fietsersbond de projecten en activiteiten concreet in haar activiteitenplannen beschrijft en koppelt aan doelen van Tour de Force is daarmee ook beperkt. De activiteiten en hun bijdrage aan de doelen van Tour de Force lijken daarmee soms ontastbaar. De Fietsersbond zou daarbij theoretisch concreter kunnen zijn in hun plannen, echter zou dat het tegelijkertijd lastiger maken voor de Fietsersbond om te opereren in het dynamische werkveld waarin zij zich bevinden. Juist vanwege deze dynamiek is ruimte voor adaptiviteit van belang: de mindere mate van concreetheid biedt ruimte om binnen de subsidieregeling in te spelen op de onderwerpen die op dat moment belangrijk zijn. In de subsidieregeling bestaat daarmee een spanningsveld tussen SMART-geformuleerde activiteiten (met bijbehorende oplevermomenten) en ruimte voor adaptiviteit. In een eventuele volgende subsidie(regeling) vraagt dit opnieuw om een bewuste afweging.
- Een belangrijk aandachtspunt vanuit de Fietsersbond is dat het opstellen van de activiteitenplannen en het vier keer per jaar verantwoorden van de voortgang buiten verhouding veel tijd kost. Het detailniveau en de frequentie waarmee de verantwoording dient plaats te vinden lijken daarbij niet optimaal. De benodigde inzet voor deze verantwoording gaat ten koste van de beschikbare tijd voor de projecten en activiteiten, en daarmee de bijdrage aan de doelen van Tour de Force.
- De kosten van de ingezette uren (het forfaitair uurtarief) zijn in de afgelopen jaren niet geïndexeerd. Hierdoor is de Fietsersbond in de loop van de subsidieperiode verlies gaan leiden op de besteedde uren onder de subsidie. Voor het eventuele vervolg op deze subsidieregeling is het regelen van de indexatie een aandachtspunt.

Aandachtspunten met betrekking tot organisatie Fietsersbond en belangenbehartiging

In de lokale belangenbehartiging:

- Is de kwaliteit van de lokale belangbehartiging en adviezen, en het zwaartepunt van de lokale thematiek, sterk afhankelijk van de expertise, houding en werkwijze van de lokale vrijwilliger(s). In sommige gevallen is meer begrip en inlevingsvermogen vanuit de vrijwilligers gewenst voor de bredere belangenafweging waar lokale overheden mee te maken hebben. Ook verschilt de beschikbare capaciteit lokaal sterk. Versterking van de (vaardigheden van) de lokale vrijwilligers is daarmee voor sommige afdelingen wenselijk.
- Is de verouderde samenstelling van het vrijwilligersbestand een veel genoemd aandachtspunt (of zelfs “risico”) in de evaluatie. Zowel het werven van nieuwe leden als het verjongen van het ledenbestand wordt daarom als belangrijk aandachtspunt én als kans gezien: een frisse wind door het ledenbestand kan ook de positionering, het imago en de toekomstbestendigheid van de Fietsersbond versterken.
- In de regionale belangenbehartiging is er sprake van een sterk wisselende organisatiegraad per regio. Met toenemende aandacht voor het regionaal fietsbeleid zal ook het belang van de regionale vertegenwoordiging van de Fietsersbond steeds belangrijker worden. Versterking van de regionale organisatie en samenwerking van de Fietsersbond is daarbij wenselijk.

Voor de landelijke organisatie en belangenbehartiging is aandacht gewenst voor de continuïteit van het takenpakket en toekomstbestendigheid:

- De werkzaamheden van de Fietsersbond op landelijk niveau zijn mede afhankelijk van de beschikbare capaciteit en middelen. Het landelijk bureau is daarbij een relatief kleine organisatie, waarmee de continuïteit van (taken uit) het werkpakket van de Fietsersbond soms kwetsbaar is. Verdere versterking van het team, onderlinge achtervang en spreiding van taken kunnen daarbij helpen om de continuïteit van werkzaamheden te borgen.
- In het dynamische speelveld is het van belang dat de Fietsersbond met ontwikkelingen kan meebewegen. Net als de verjonging van het ledenbestand worden verdere professionalisering van de vrijwilligers en/of commercialisering van de organisatie daarbij in de evaluatie als mogelijke opties genoemd als bijdrage aan de toekomstbestendigheid van de Fietsersbond.

Bijlagen

- **A1 Aanpak Evaluatie**
- **A2 Werkwijze subsidieregeling**

A1 Aanpak evaluatie

Deze onafhankelijke evaluatie van de subsidieregeling van de Fietsersbond is uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Het betreft een kwalitatieve analyse van de effectiviteit van de (belangenbehartiging door de) Fietsersbond. De evaluatie is uitgevoerd op basis van deskresearch, enquêtes en verdiepende interviews.

Deskresearch

Als basis voor de evaluatie is diverse relevante documentatie doorgenomen, waaronder de jaarlijkse activiteitenplannen van de Fietsersbond (ten behoeve van de subsidieaanvraag) en bijbehorende jaarverslagen (inhoudelijke verantwoording), diverse lobby- en ambitedocumenten van de Fietsersbond en documentatie van Tour de Force (Agenda Fiets, Tweede etappe, uitvoeringsprogramma's etc.). Het doel hiervan was tweeledig:

- Onderzoek naar de relatie en bijdrage van gesubsidieerde projecten en activiteiten van de Fietsersbond met de doelen van Tour de Force.
- Voorbereiden en het creëren van een goede basis voor de interviews en enquêtes. Met de inzichten uit de deskresearch is een interviewgide opgesteld en zijn de vragen voor de enquêtes opgesteld. Deze zijn in nauw overleg met het ministerie en de Fietsersbond tot stand gekomen en vastgesteld.

Enquêtes

Om de ervaringen van betrokkenen te inventariseren zijn er twee verschillende enquêtes opgesteld: een voor beleidsmedewerkers van overheden en een onder vrijwilligers van de Fietsersbond.

De **enquête onder beleidsmedewerkers** van de landelijke overheid (Ministerie van I&W), regionale overheden (provincies en vervoer- en metropoolregio's) en lokale overheden (gemeenten). De enquête is onder de deelnemers verspreid via het CROW Fietsberaad (gerichte mailing en in nieuwsbrieven).

De enquête bestond uit 46 (open en multiple choice) vragen. Deze enquêtes waren vooral gericht op de wijze waarop en met name de mate waarin de Fietsersbond erin slaagt het beleidsproces te beïnvloeden. Er werd onder meer gevraagd naar de samenwerking met de Fietsersbond (zowel met het landelijke bureau en de regionale/lokale afdelingen), op welke thema's er wordt samengewerkt, welke activiteiten de Fietsersbond onderneemt, de kwaliteit van de adviezen en de invloed van de lobby van de Fietsersbond op bestuurders. Ook werd er gevraagd naar mogelijke verbeterpunten voor de toekomst.

Ook is er een **enquête onder regionale/lokale vrijwilligers van de Fietsersbond** uitgezet. Deze enquête is onder de deelnemers verspreid via de Fietsersbond (gerichte mailing aan afdelingen en in nieuwsbrieven).

Deze enquête omvatte 39 vragen, waarin onder meer werd gevraagd naar welke activiteiten de Fietsersbond onderneemt, hoe de vrijwilligers de relatie met het landelijke bureau van de Fietsersbond zien en hoe tevreden ze daarover zijn, hoe hun relatie is met de regionale/lokale overheden, welke concrete resultaten worden bereikt en wat er (volgens hen) door de overheden met hun adviezen wordt gedaan. Ook hier werd er gevraagd naar mogelijke verbeterpunten voor de toekomst.

Interviews

Naast de enquêtes zijn er verdiepende interviews gehouden met relevante stakeholders, waaronder:

- medewerkers (landelijk bureau) en vrijwilligers van de Fietsersbond;
- beleidsmedewerkers van landelijke, regionale en lokale overheden;
- vertegenwoordigers van landelijke partijen als NS en ProRail;
- overige relevante stakeholders als DCE, CROW Fietsberaad en Fietsplatform.

De geïnterviewde beleidsmedewerkers en vrijwilligers zijn geselecteerd op basis van loting.

Aan de hand van de interviewguide (opgesteld op basis van deskresearch) zijn deze stakeholders bevraagd op hun ervaringen met de Fietsersbond. De interviews richtten zich daarbij op het verkrijgen van inzicht in de mate waarin de Fietsersbond effectief is het behartigen van belangen van fietsers in besluitvorming van landelijke, regionale en lokale overheden. Ook is er aandacht besteed aan mogelijke verbeterpunten.

A2 Werkwijze subsidieregeling

De Subsidieregeling Fietsersbond 2017¹⁵ kent een aantal randvoorwaarden ten aanzien van de subsidie zelf en bijbehorende werkwijze. Hier wordt een voor deze evaluatie relevante selectie toegelicht (voor volledige beschrijving zie de subsidieregeling).

Subsidieplafond

Het subsidieplafond bedraagt € 581.767,11 per boekjaar. Indien een compensatie wordt gegeven voor de arbeidskostenontwikkeling (2017), wordt het bedrag van het plafond per boekjaar vermeerderd met het bedrag van deze compensatie.

Werkwijze en randvoorwaarden

De subsidieregeling kent een aantal stappen die jaarlijks per subsidiejaar worden gezet:

- Uiterlijk op 1 september van het jaar voorafgaand aan het boekjaar waarvoor subsidie wordt aangevraagd, zendt de Fietsersbond een **concept van het activiteitenplan** aan de minister. Dit activiteitenplan bevat een uiteenzetting van de voorgenomen projecten en producten (die bijdragen aan de doelen en activiteiten van de Agenda Fiets 2017-202 of opvolger), een opgave van het kwartaal waarin deze worden afgerond en bijbehorende begroting.
- De Fietsersbond dient de **aanvraag tot subsidieverlening** in bij de minister, uiterlijk op 1 november van het jaar voorafgaand aan het boekjaar waarvoor subsidie wordt aangevraagd. De aanvraag bevat het bedrag van de gevraagde subsidie en het activiteitenplan.
- De minister neemt de **beschikking tot subsidieverlening** binnen dertien weken na ontvangst van de aanvraag.
- De Fietsersbond dient vervolgens de **aanvraag tot subsidievaststelling** in bij de minister binnen vier maanden volgend op het boekjaar waarvoor de subsidie is verleend. Dit gaat vergezeld van o.a. een activiteitenverslag, financieel verslag, stand van zaken met betrekking tot de (bestedingen aan) projecten en producten en accountantsverklaring.
- De minister neemt de **beschikking tot subsidievaststelling** binnen tweeëntwintig weken na ontvangst van de aanvraag.

Melding in geval van afwijkingen van budget en/of planning

De Fietsersbond dient de uitvoering van projecten en producten waarvoor subsidie is verleend af te ronden conform de planning in het activiteitenplan. In geval van afwijkingen in planning of budget dient de Fietsersbond hiervan schriftelijke melding bij de Minister te maken, bijvoorbeeld:

- Van alle omstandigheden die van invloed kunnen zijn op de hoogte van de subsidie. Bijvoorbeeld in het geval van financiering vanuit andere bronnen, en/of wanneer er sprake is van een over- of onderschrijdingen van meer dan 25% van het geraamde subsidiebedrag van een project.
- Zodra aannemelijk is dat een gesubsidieerd project niet, niet tijdig of niet geheel zal worden verricht of aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen zal worden voldaan.

¹⁵ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0039406/2017-07-01/0>